ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (όγδοο τμήμα)

της 12ης Μαΐου 2011 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις T-267/08 και T-279/08,

Région Nord-Pas-de-Calais (Γαλλία), εκπροσωπούμενη από τους M. Cliquennois και F. Cavedon, δικηγόρους,

προσφεύγουσα στην υπόθεση T-267/08,

Communauté d'agglomération du Douaisis (Γαλλία), εκπροσωπούμενη από τους M. Y. Benjamin και D. Rombi, δικηγόρους,

προσφεύγουσα στην υπόθεση T-279/08,

κατά

Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από τους C. Giolito και B. Stromsky,

καθής,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

με αντικείμενο, αρχικώς, αίτημα ακυρώσεως της αποφάσεως C(2008) 1089 τελικό της Επιτροπής, της 2ας Απριλίου 2008, σχετικά με την κρατική ενίσχυση C 38/2007 (πρώην NN 45/2007) που έθεσε σε εφαρμογή η Γαλλία υπέρ της Arbel Fauvet Rail SA, και, ακολούθως, αίτημα ακυρώσεως της αποφάσεως C(2010) 4112 τελικό της Επιτροπής, της 23ης Ιουνίου 2010, σχετικά με την κρατική ενίσχυση C 38/2007 (πρώην NN 45/2007) που έθεσε σε εφαρμογή η Γαλλία υπέρ της Arbel Fauvet Rail,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (όγδοο τμήμα),

συγκείμενο από τους L. Truchot (εισηγητή), πρόεδρο, M. E. Martins Ribeiro και H. Kanninen, δικαστές,

γραμματέας: C. Kristensen, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 11ης Νοεμβρίου 2010,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Ιστορικό των διαφορών

1 Η Arbel Fauvet Rail (στο εξής: AFR) είναι εταιρία κατασκευής τροχαίου σιδηροδρομικού υλικού, η οποία έχει την έδρα της στο Douai της Γαλλίας.

2 Στις 4 Ιουλίου 2005, η εν λόγω εταιρία έλαβε από τη Région Nord-Pas-de Calais (Περιφέρεια Nord-Pas-de Calais, στο εξής: Περιφέρεια NPDC) και από την communauté d'agglomération du Douaisis (ένωση Δήμων του Douaisis, στο εξής: CAD) δύο προκαταβολές, ύψους ενός εκατομμυρίου ευρώ η καθεμία, με ετήσιο επιτόκιο 4,08 % και επιστρεπτέες σε εξαμηνιαίες δόσεις εντός τριετίας υπολογιζόμενης από 1ης Ιανουαρίου 2006.

3 Κατόπιν σχετικής καταγγελίας, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ζήτησε από τις γαλλικές αρχές να της κοινοποιήσουν πληροφορίες όσον αφορά τα ως άνω μέτρα. Οι γαλλικές αρχές απάντησαν στην αίτηση αυτή, κοινοποιώντας στην Επιτροπή πληροφορίες στις 27 Απριλίου 2006, στις 24 Οκτωβρίου 2006, στις 30 Ιανουαρίου 2007 και στις 6 Ιουνίου 2007.

4 Με έγγραφο της 12ης Σεπτεμβρίου 2007, η Επιτροπή ενημέρωσε τη Γαλλική Δημοκρατία ότι αποφάσισε να κινήσει την επίσημη διαδικασία εξετάσεως, την οποία προβλέπει το άρθρο 88, παράγραφος 2, ΕΚ (στο εξής: απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας).

5 Η απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* της 24ης Οκτωβρίου 2007 (ΕΕ C 249, σ. 17). Η Επιτροπή κάλεσε τους ενδιαφερομένους να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους επί των οικείων μέτρων.

6 Οι γαλλικές αρχές διαβίβασαν στην Επιτροπή τις παρατηρήσεις τους με επιστολές της 12ης Οκτωβρίου 2007, της 18ης Δεκεμβρίου 2007 και της 19ης Δεκεμβρίου 2007. Η Επιτροπή ουδέποτε έλαβε παρατηρήσεις από τους ενδιαφερομένους.

7 Με την απόφαση C(2008) 1089 τελικό, της 2ας Απριλίου 2008, σχετικά με την κρατική ενίσχυση C 38/2007 (πρώην NN 45/2007) που έθεσε σε εφαρμογή η Γαλλία υπέρ της [AFR] (ΕΕ L 238, σ. 27, στο εξής: πρώτη απόφαση), η Επιτροπή έκρινε ότι οι προκαταβολές τις οποίες χορήγησαν η Περιφέρεια NPDC και η CAD συνιστούσαν κρατική ενίσχυση. Δεδομένου ότι επρόκειτο για πίστωση σε προβληματική επιχείρηση, για την επιστροφή της οποίας ουδεμία ασφάλεια συστάθηκε, η Επιτροπή εκτίμησε

ότι το ποσό της ενισχύσεως ήταν ίσο προς τη διαφορά μεταξύ του επιτοκίου που εφαρμόστηκε στην πράξη και του επιτοκίου με το οποίο η δικαιούχος επιχείρηση θα μπορούσε να λάβει την ίδια πίστωση στην ιδιωτική αγορά.

8 Κατά την Επιτροπή, η κρατική ενίσχυση την οποία η Γαλλική Δημοκρατία έθεσε σε εφαρμογή υπέρ της AFR ήταν ασύμβατη προς την κοινή αγορά. Ως εκ τούτου, διέταξε τη Γαλλική Δημοκρατία να την ανακτήσει εντόκως από τη δικαιούχο.

Η διαδικασία και οι νέες εξελίξεις που σημειώθηκαν στη διάρκειά της

9 Με δικόγραφα που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου [νυν Γενικού Δικαστηρίου] στις 11 Ιουλίου 2008 και στις 17 Ιουλίου 2008, αντιστοίχως, η Περιφέρεια NPDC και η CAD άσκησαν τις προσφυγές στις αντίστοιχες υποθέσεις T-267/08 και T-279/08, οι οποίες είχαν ως αρχικό αίτημα την ακύρωση της πρώτης αποφάσεως.

10 Η Περιφέρεια NPDC ζήτησε, με το υπόμνημα απαντήσεως, να συνεκδικαστούν οι υποθέσεις T-267/08 και T-279/08. Η Επιτροπή δεν προέβαλε αντιρρήσεις συναφώς και η CAD δήλωσε ότι διάκειται ευνοϊκώς προς το ενδεχόμενο αυτό.

11 Με διάταξη της 19ης Φεβρουαρίου 2009, ο πρόεδρος του έκτου τμήματος του Πρωτοδικείου διέταξε, δυνάμει του άρθρου 50, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, τη συνεκδίκαση των υποθέσεων T-267/08 και T-279/08 προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

12 Στις 23 Ιουνίου 2010, η Επιτροπή ανακάλεσε την πρώτη απόφαση, για τον λόγο ότι, όσον αφορά τον υπολογισμό του ποσού της ενισχύσεως, δεν ήταν αιτιολογημένη επαρκώς κατά νόμον υπό το πρίσμα της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου της 3ης Μαρτίου 2010, T-102/07 και T-120/07, Freistaat Sachsen κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 2010, σ. II-585, στο εξής: απόφαση Biria).

13 Η πρώτη απόφαση αντικαταστάθηκε με την απόφαση C(2010) 4112 τελικό της Επιτροπής, της 23ης Ιουνίου 2010, σχετικά με την κρατική ενίσχυση C 38/2007 (πρώην NN 45/2007) που έθεσε σε εφαρμογή η Γαλλία υπέρ της [AFR] (στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση), με την οποία η Επιτροπή, αφενός, επιβεβαίωσε ότι η επίμαχη ενίσχυση είναι ασύμβατη προς την κοινή αγορά και, αφετέρου, διέταξε τη Γαλλική Δημοκρατία να την ανακτήσει εντόκως από τη δικαιούχο.

14 Στις 23 Αυγούστου 2010, με τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν κατόπιν της εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Περιφέρεια NPDC και η CAD, αφενός, διευκρίνισαν ότι, παρά την ανάκληση της πρώτης αποφάσεως, δεν προτίθενται να παραιτηθούν από τα αρχικά αιτήματα των προσφυγών τους και, αφετέρου, ζήτησαν να τους επιτραπεί να προσαρμόσουν τα αιτήματά τους κατά τρόπον ώστε οι προσφυγές τους να αφορούν και την προσβαλλόμενη απόφαση.

15 Στις 27 Σεπτεμβρίου 2010, η Επιτροπή απάντησε στις παρατηρήσεις τις οποίες κατέθεσαν οι προσφεύγουσες στις 23 Αυγούστου 2010. Παραιτήθηκε από το αίτημά της να καταδικαστούν οι προσφεύγουσες στα δικαστικά έξοδα και ζήτησε κάθε διάδικος να φέρει τα δικαστικά του έξοδα.

16 Κατόπιν τροποποιήσεως της συνθέσεως των τμημάτων του Πρωτοδικείου, ο εισηγητής δικαστής τοποθετήθηκε στο όγδοο τμήμα, στο οποίο κατά συνέπεια ανατέθηκε η υπό κρίση υπόθεση.

17 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Γενικό Δικαστήριο (όγδοο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία και, στο πλαίσιο των μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας που προβλέπει το άρθρο 64 του Κανονισμού Διαδικασίας του Γενικού Δικαστηρίου, έθεσε στις προσφεύγουσες και στην Επιτροπή γραπτές ερωτήσεις. Οι διάδικοι απάντησαν σε αυτές εντός της ταχθείσας προθεσμίας.

18 Οι διάδικοι αγόρευσαν και απάντησαν στις προφορικές ερωτήσεις του Γενικού Δικαστηρίου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 11ης Νοεμβρίου 2010.

Αιτήματα των διαδίκων

19 Στην υπόθεση T-267/08, η Περιφέρεια NPDC ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:

— να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

20 Στην υπόθεση T-279/08, η CAD ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:

— να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση·

— να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

21 Στις υποθέσεις Τ-267/08 και Τ-279/08, η Επιτροπή ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:

— να απορρίψει τις προσφυγές ως αβάσιμες·

— κάθε διάδικος να φέρει τα δικαστικά του έξοδα.

Σκεπτικό

Α — *Επί των δικονομικών συνεπειών της ανακλήσεως της πρώτης αποφάσεως και της αντικαταστάσεώς της με την προσβαλλόμενη απόφαση*

22 Όπως προκύπτει από τις ανωτέρω σκέψεις 12 και 13, η πρώτη απόφαση ανακλήθηκε και αντικαταστάθηκε, μετά την κατάθεση των δικογράφων, με την προσβαλλόμενη απόφαση. Οι προσφεύγουσες ζήτησαν να τους επιτραπεί να προσαρμόσουν τα αιτήματά τους κατά τρόπον ώστε οι προσφυγές τους να αφορούν και την προσβαλλόμενη απόφαση.

23 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, όταν, διαρκούσης της εκκρεμοδικίας, μία απόφαση αντικαθίσταται με άλλη η οποία έχει το ίδιο αντικείμενο, πρέπει αυτή να θεωρηθεί ως νέο στοιχείο που παρέχει στον προσφεύγοντα τη δυνατότητα να προσαρμόσει τα αιτήματα και τους λόγους ακυρώσεως. Πράγματι, θα ήταν αντίθετο προς την αρχή της ορθής απονομής της δικαιοσύνης και προς την αρχή της οικονομίας της διαδικασίας να υποχρεωθεί ο προσφεύγων να ασκήσει νέα προσφυγή. Επιπροσθέτως, θα ήταν άδικο να έχει το καθού θεσμικό όργανο την ευχέρεια, προκειμένου να αντιμετωπίσει τις αιτιάσεις που περιέχει η ασκηθείσα ενώπιον του δικαστή της Ένωσης προσφυγή κατά αποφάσεως, να προσαρμόσει την προσβαλλομένη αυτή απόφαση ή να την αντικαταστήσει με άλλη και να επικαλεστεί κατά τη δίκη την εν λόγω

τροποποίηση ή αντικατάσταση για να στερήσει από τον αντίδικο τη δυνατότητα να επεκτείνει τα αρχικά του αιτήματα και τους λόγους ακυρώσεως στη μεταγενέστερη απόφαση ή να προβάλει πρόσθετα αιτήματα και λόγους κατά της αποφάσεως αυτής (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Δεκεμβρίου 2006, T-228/02, Organisation des Modjahedines du peuple d'Iran κατά Συμβουλίου, Συλλογή 2006, σ. II-4665, σκέψη 28 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

24 Συνεπώς, εν προκειμένω, πρέπει, αφενός, να θεωρηθεί ότι τα αρχικά αιτήματα των προσφευγουσών περί ακυρώσεως της πρώτης αποφάσεως κατέστησαν άνευ αντικειμένου λόγω της ανακλήσεως της αποφάσεως αυτής και της αντικαταστάσεώς της με την προσβαλλόμενη απόφαση, με συνέπεια να παρέλκει η απόφανση επί των ως άνω αιτημάτων και, αφετέρου, να γίνουν δεκτά τα νέα αιτήματα των προσφευγουσών, στα οποία αναφέρεται η ανωτέρω σκέψη 14, προκειμένου να ερμηνευθούν οι προσφυγές τους ως προσφυγές ακυρώσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως και να τους επιτραπεί να αναδιατυπώσουν τα αιτήματα, τους λόγους και τα επιχειρήματά τους υπό το φως του νέου αυτού στοιχείου, ήτοι να τους αναγνωριστεί το δικαίωμα να προβάλουν πρόσθετα αιτήματα, λόγους και επιχειρήματα.

Β — *Επί του αιτήματος ακυρώσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως*

25 Η προσφυγή στην υπόθεση T-267/08 περιλαμβάνει επτά λόγους ακυρώσεως. Ο πρώτος λόγος αφορά παράβαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως. Ο δεύτερος λόγος αφορά προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας και παραβίαση των αρχών της εκατέρωθεν ακροάσεως, της ισότητας, της χρηστής διοικήσεως, του σεβασμού της συνταγματικής ταυτότητας των κρατών μελών και, τέλος, της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Ο τρίτος λόγος αφορά πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως, καθόσον δεν ελήφθη υπόψη η ιδιαίτερη νομική μορφή του χορηγήσαντος την ενίσχυση. Ο τέταρτος λόγος αφορά παράβαση του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ. Χωρίζεται σε δύο σκέλη σχετικά με πλάνη εκτιμήσεως όσον αφορά την προέλευση των πόρων και με εσφαλμένο χαρακτηρισμό της AFR ως προβληματικής επιχειρήσεως. Ο πέμπτος λόγος αφορά πλάνη εκτιμήσεως σε σχέση με το υποτιθέμενο πλεονέκτημα το οποίο άντλησε η AFR από τις επιστρεπτέες προκαταβολές. Ο έκτος λόγος αφορά πλάνη εκτιμήσεως κατά τον υπολογισμό του ποσού της ενισχύσεως. Ο έβδομος λόγος

αφορά προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας στο πλαίσιο της ένδικης διαδικασίας και κατάχρηση εξουσίας.

26 Η προσφυγή στην υπόθεση T-279/08 περιλαμβάνει τέσσερις λόγους ακυρώσεως. Ο πρώτος λόγος αφορά προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας και παραβίαση της αρχής της εκατέρωθεν ακροάσεως. Ο δεύτερος λόγος αφορά παράβαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως. Ο τρίτος λόγος αφορά πλάνη εκτιμήσεως ως προς την έννοια της προβληματικής επιχειρήσεως. Ο τέταρτος λόγος αφορά πλάνη εκτιμήσεως ως προς την έννοια των δημόσιων πόρων.

27 Επιπλέον, η CAD προέβαλε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, και έναν πέμπτο λόγο ακυρώσεως, σχετικό με πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως της Επιτροπής όσον αφορά την έλλειψη ασφάλειας που να εγγυάται την επιστροφή των προκαταβολών.

1. *Επί του παραδεκτού του πέμπτου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση T-279/08*

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

28 Κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η CAD ισχυρίστηκε ότι η Επιτροπή είχε υποπέσει σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως, θεωρώντας ότι τα ποσά στα οποία αντιστοιχούσαν οι επίδικες επιστρεπτέες προκαταβολές χορηγήθηκαν χωρίς να έχει συσταθεί οποιαδήποτε ασφάλεια που να εγγυάται την επιστροφή τους. Συγκεκριμένα, η CAD είχε θέσει ως προϋπόθεση, προκειμένου να χορηγήσει τη σχετική προκαταβολή, την αμετάκλητη συγχώνευση της AFR και της Lormafer, εταιρίας που βρισκόταν υπό το έλεγχο της Arbel SA. Η συγχώνευση αυτή συνιστούσε εγγύηση, λαμβανομένης υπόψη της επακόλουθης διευρύνσεως των δυνατοτήτων των δανειστών προς αναζήτηση των οφειλών.

29 Η Επιτροπή υποστήριξε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι ο λόγος αυτός πρέπει να κριθεί απαράδεκτος, καθότι προβλήθηκε εκπροθέσμως. Επικουρικώς, ισχυρίστηκε ότι η προϋπόθεση χορηγήσεως της ενισχύσεως, στην οποία αναφέρθηκε η CAD, δεν είναι δυνατό να εξομοιωθεί νομικώς με εγγύηση και ότι ουδεμία ασφάλεια συστάθηκε ως όρος για την καταβολή των επίδικων ποσών.

30 Σε απάντηση της ενστάσεως απαραδέκτου που υπέβαλε η Επιτροπή, η CAD ισχυρίστηκε ότι το σχετικό επιχείρημα εκτίθεται στο σημείο 30 του δικογράφου της προσφυγής της και ότι η ως άνω προϋπόθεση είχε σημειωθεί στα πρακτικά της συσκέψεως του συμβουλίου της CAD της 24ης Ιουνίου 2005, τα οποία περιλαμβάνονται στο παράρτημα Α.2 του ίδιου δικογράφου.

β) Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

31 Υπενθυμίζεται ότι, από τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 44, παράγραφος 1, στοιχείο γ΄, και 48, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας προκύπτει ότι η προσφυγή πρέπει να περιέχει το αντικείμενο της διαφοράς και συνοπτική έκθεση των προβαλλομένων λόγων, απαγορεύεται δε η προβολή νέων λόγων κατά τη διάρκεια της δίκης, εκτός αν αυτοί στηρίζονται σε νομικά και πραγματικά στοιχεία που ανέκυψαν κατά τη διαδικασία.

32 Εν προκειμένω, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προσφεύγουσα, αντιθέτως προς τους ισχυρισμούς της, δεν είχε προβάλει τον υπό κρίση λόγο ακυρώσεως με το δικόγραφο της προσφυγής της. Πράγματι, στο σημείο 30 του δικογράφου αναφέρεται απλώς ότι η επίδικη προκαταβολή υπέκειτο σε «ορισμένες προϋποθέσεις» που έθεσε η CAD, χωρίς να υποστηρίζεται ότι, μεταξύ των προϋποθέσεων αυτών, η αμετάκλητη συγχώνευση της AFR και της Lormafer συνιστούσε εγγύηση και ότι, ως εκ τούτου, η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως, θεωρώντας ότι δεν είχε συσταθεί ασφάλεια που να εγγυάται των επιστροφή των προκαταβολών. Εξάλλου, στα πρακτικά της συσκέψεως του συμβουλίου της CAD, τα οποία περιλαμβάνονται στο παράρτημα Α.2 του δικογράφου της προσφυγής, διευκρινίζονται απλώς οι προϋποθέσεις καταβολής του σχετικού ποσού, χωρίς να γίνεται μνεία σε οποιαδήποτε ασφάλεια που να εγγυάται την επιστροφή του, και δεν είναι, εν πάση περιπτώσει, δυνατό να θεωρηθεί ότι σε αυτά τα πρακτικά διατυπώθηκε ο υπό κρίση λόγος ακυρώσεως.

Σημειωτέον δε ότι η προσφεύγουσα δεν προέβαλε τον λόγο αυτόν ούτε με την προαναφερθείσα στην ανωτέρω σκέψη 14 αίτηση προσαρμογής των αιτημάτων και των λόγων ακυρώσεως.

33 Επιπροσθέτως, η προσφεύγουσα δεν ισχυρίζεται ότι ο συγκεκριμένος λόγος ακυρώσεως στηρίζεται σε νομικά και πραγματικά στοιχεία τα οποία ανέκυψαν κατά τη διαδικασία.

34 Επομένως, σύμφωνα με τις προαναφερθείσες στην ανωτέρω σκέψη 45 διατάξεις του Κανονισμού Διαδικασίας, ο προβληθείς κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση λόγος ακυρώσεως, ο οποίος αφορά πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως σχετικά με την έλλειψη ασφάλειας που να εγγυάται την επιστροφή των προκαταβολών, είναι απορριπτέος ως απαράδεκτος.

35 Ως εκ περισσού επισημαίνεται ότι το επιχείρημα αυτό, ακόμη και αν υποτεθεί ότι θα μπορούσε να εκληφθεί ως περαιτέρω ανάπτυξη ενός ήδη προβληθέντος λόγου ακυρώσεως και, ως εκ τούτου, να κριθεί παραδεκτό (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Μαΐου 1983, 306/81, Βέρρος κατά Κοινοβουλίου, Συλλογή 1983, σ. 1755, σκέψη 9, και της 22ας Νοεμβρίου 2001, C-301/97, Κάτω Χώρες κατά Συμβουλίου, Συλλογή 2001, σ. I-8853, σκέψη 169), είναι, εν πάση περιπτώσει, απορριπτέο. Πράγματι, η προϋπόθεση που τέθηκε προκειμένου να χορηγήσει η CAD την προκαταβολή, δηλαδή η συγχώνευση των εταιριών AFR και Lormafer, δεν συνεπάγεται προνομιακή μεταχείριση της CAD έναντι των λοιπών δανειστών της AFR. Δεν πρόκειται για ανάληψη, εκ μέρους τρίτου, οποιασδήποτε υποχρεώσεως έναντι της CAD ούτε για δέσμευση περιουσιακού στοιχείου προς εξασφάλιση της προνομιακής ικανοποιήσεώς της. Επομένως, δεν είναι δυνατό να θεωρηθεί ότι έχει συσταθεί ασφάλεια που εγγυάται την επιστροφή της προκαταβολής. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως επ' αυτού του σημείου.

2. *Επί του πρώτου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση T-267/08 και του δεύτερου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση T-279/08, οι οποίοι αφορούν παράβαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως*

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

36 Η Περιφέρεια NPDC υποστηρίζει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση είναι πλημμελώς αιτιολογημένη. Τονίζει, κατ' αρχάς, ότι η Επιτροπή προχώρησε σε συνολική και ενιαία εξέταση της ενισχύσεως που χορηγήθηκε στην AFR, την οποία θεώρησε ως μία ενίσχυση, και όχι ως δύο χωριστές ενισχύσεις, χορηγηθείσες η μεν από την Περιφέρεια NPDC και η δε από την CAD.

37 Ισχυρίζεται ότι η αιτιολογία είναι εσφαλμένη όσον αφορά την ενίσχυση που χορήγησε η CAD, δεδομένου ότι, στην αιτιολογική σκέψη 18 της πρώτης αποφάσεως, η Επιτροπή ανέφερε ότι η εν λόγω ενίσχυση χορηγήθηκε από τους δήμους οι οποίοι συγκροτούν την CAD. Όμως η CAD είναι δημόσιος φορέας που διαθέτει διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια, καθώς και χωριστή νομική προσωπικότητα σε σχέση με τους δήμους-μέλη της, με τους οποίους μπορεί να συνάπτει και συμβάσεις, ενώ έχει δικές της αρμοδιότητες και υπόκειται σε ιδιαίτερο φορολογικό καθεστώς. Επομένως, κατά την άποψη της προσφεύγουσας, η αιτιολογία σχετικά με την ενίσχυση που υποτίθεται ότι χορήγησαν οι δήμοι είναι έωλη, όπερ σημαίνει ότι η απόφαση δεν είναι αιτιολογημένη όσον αφορά την ενίσχυση την οποία χορήγησε η CAD. Το γεγονός ότι η Επιτροπή διόρθωσε, με την αιτιολογική σκέψη 27 της προσβαλλομένης αποφάσεως, το σφάλμα που είχε διαπράξει στην αιτιολογική σκέψη 18 της πρώτης αποφάσεως δεν εξαλείφει το τυπικό αυτό ελάττωμα, δεδομένου ότι η Επιτροπή ουδεμία εξήγηση παρέχει ως προς την τροποποίηση του σχετικού χαρακτηρισμού.

38 Η προσφεύγουσα συνάγει το συμπέρασμα ότι η αιτιολογία που αφορά το περιφερειακό τμήμα της ενισχύσεως θα έπρεπε επίσης να θεωρηθεί ανύπαρκτη, κατ' εφαρμογήν της αρχής της ενότητας της αιτιολογίας.

39 Επικουρικώς, σε περίπτωση που το Γενικό Δικαστήριο κρίνει τυχόν ότι η αιτιολογία δεν είναι ενιαία και μπορεί να διασπαστεί, το τμήμα της που αφορά την ενίσχυση η οποία χορηγήθηκε από την Περιφέρεια είναι ούτως ή άλλως ανεπαρκές, καθόσον κατά την εκτίμηση της καταστάσεως της AFR ελήφθη υπόψη η συνολική ενίσχυση ύψους δύο εκατομμυρίων ευρώ. Ως εκ τούτου, η εκτίμηση της έννοιας του πλεονεκτήματος για την επιχείρηση στηρίχθηκε σε εσφαλμένη βάση.

40 Η CAD υποστηρίζει ότι η αιτιολογία της προσβαλλομένης αποφάσεως, όπως άλλωστε και της πρώτης αποφάσεως, είναι ανεπαρκής όσον αφορά τη μέθοδο υπολογισμού του ποσού της ενισχύσεως, η οποία στηρίζεται στην προσαύξηση κατά 800 μονάδες βάσης του επιτοκίου αναφοράς (στο εξής: προσαύξηση λόγω κινδύνου). Συγκεκριμένα, η Επιτροπή παραπέμπει απλώς και μόνον, αφενός, στην πρώτη της απόφαση και, αφετέρου, στην ανακοίνωσή της υπ' αριθ. 2008/C 14/02, σχετικά με την αναθεώρηση της μεθόδου καθορισμού των επιτοκίων αναφοράς και προεξόφλησης (ΕΕ C 14, σ. 6, στο εξής: ανακοίνωση του 2008 για τα επιτόκια αναφοράς). Η προσφεύγουσα τονίζει ωστόσο ότι η μεν πρώτη απόφαση ανακλήθηκε ακριβώς επειδή δεν είχε αιτιολογηθεί επαρκώς ο τρόπος υπολογισμού της προσαυξήσεως λόγω κινδύνου, η δε απλή παραπομπή στις εφαρμοστέες ρυθμίσεις, χωρίς οποιαδήποτε διευκρίνιση σχετική με την επίμαχη εν προκειμένω κατάσταση, η οποία να καθιστά δυνατή την εξακρίβωση της ορθότητας της συγκεκριμένης αναλύσεως, είναι, κατά τη νομολογία, ανεπαρκής, εφόσον δεν παρέχει στο Γενικό Δικαστήριο τη δυνατότητα να ελέγξει το κύρος της προκριθείσας μεθόδου υπολογισμού της προσαυξήσεως των επιτοκίων.

41 Επιπλέον, η CAD υποστηρίζει, με το υπόμνημα απαντήσεως, ότι η Επιτροπή προέβη σε συνολική και ενιαία ανάλυση του μηχανισμού των επιστρεπτέων προκαταβολών προς την AFR, ενώ, στην πραγματικότητα, επρόκειτο για δύο χωριστές ενισχύσεις.

42 Η Επιτροπή ζητεί την απόρριψη των υπό κρίση λόγων ακυρώσεως.

β) Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

43 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, η έκταση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως εξαρτάται από τη φύση της οικείας πράξεως και από το πλαίσιο εντός του

οποίου αυτή εκδόθηκε. Από την αιτιολογία πρέπει να προκύπτει κατά τρόπο σαφή και αδιαμφισβήτητο η συλλογιστική του θεσμικού οργάνου, ώστε να καθίσταται δυνατό στους μεν ενδιαφερομένους να γνωρίζουν τους λόγους για τους οποίους ελήφθη το μέτρο, προκειμένου να μπορούν, αφενός, να υπερασπιστούν τα δικαιώματά τους και, αφετέρου, να εξακριβώσουν αν η απόφαση είναι βάσιμη ή όχι, στον δε δικαστή της Ένωσης να ασκήσει τον έλεγχο της νομιμότητάς της. Δεν είναι απαραίτητο η αιτιολογία να αναφέρεται συγκεκριμένα σε όλα τα κρίσιμα πραγματικά και νομικά στοιχεία, καθόσον το ζήτημα αν η αιτιολογία μιας πράξεως πληροί τις απαιτήσεις του άρθρου 296 ΣΛΕΕ πρέπει να εκτιμάται βάσει όχι μόνον του γράμματός της, αλλά και του πλαισίου στο οποίο εντάσσεται, καθώς και του συνόλου των κανόνων δικαίου που ρυθμίζουν το σχετικό θέμα. Ειδικότερα, η Επιτροπή δεν υποχρεούται να λαμβάνει θέση επί όλων των επιχειρημάτων που προβάλλουν οι ενδιαφερόμενοι, αλλά αρκεί να εκθέτει τα πραγματικά περιστατικά και τις νομικές εκτιμήσεις που έχουν αποφασιστική σημασία στο πλαίσιο της αποφάσεως αυτής (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Ιουνίου 2005, Τ-349/03, Corsica Ferries France κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. II-2197, σκέψεις 62 έως 64 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

44 Επιπλέον, όταν το πλαίσιο στο οποίο λαμβάνεται μια απόφαση είναι απολύτως γνωστό στον ενδιαφερόμενο, η απόφαση αυτή μπορεί να αιτιολογηθεί συνοπτικώς (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 26ης Νοεμβρίου 1975, 73/74, Groupement des fabricants de papiers peints de Belgique κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1975, σ. 457, σκέψη 31, και της 30ής Σεπτεμβρίου 2003, C-301/96, Γερμανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. I-9919, σκέψεις 89 και 92).

45 Πρέπει επίσης να υπομνησθεί η νομολογία σύμφωνα με την οποία η υποχρέωση αιτιολογήσεως αποτελεί ουσιώδη τύπο που πρέπει να διακρίνεται από το ζήτημα του βασίμου της αιτιολογίας, δεδομένου ότι αυτή αφορά την ουσιαστική νομιμότητα της επίδικης πράξεως (απόφαση του Δικαστηρίου της 22ας Μαρτίου 2001, C-17/99, Γαλλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. I-2481, σκέψη 35, και αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 12ης Νοεμβρίου 2008, Τ-406/06, Ευρωπαϊκή Δυναμική κατά Επιτροπής, δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή, σκέψη 47, και της 20ής Μαΐου 2009, Τ-89/07, VIP Car Solutions κατά Κοινοβουλίου, Συλλογή 2009, σ. II-1403, σκέψη 63). Συνεπώς, οι αιτιάσεις και τα επιχειρήματα που προβάλλονται προς αμφισβήτηση του βασίμου της πράξεως αυτής είναι αλυσιτελή στο πλαίσιο λόγου ακυρώσεως που αφορά έλλειψη αιτιολογίας ή ανεπάρκειά της (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Σεπτεμβρίου 2007, Τ-68/03, Ολυμπιακή Αεροπορία Υπηρεσίες κατά Επιτροπής, Συλλογή 2007, σ. II-2911, σκέψη 79, και απόφαση Biria, σκέψη 12 ανωτέρω, σκέψη 210).

Επί του πρώτου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση T-267/08

46 Η Περιφέρεια NPDC υποστηρίζει, κατ' ουσίαν, ότι η προσβαλλόμενη απόφαση είναι πλημμελώς αιτιολογημένη, καθόσον από αυτήν προκύπτει ότι η Επιτροπή θεώρησε ότι η επιστρεπτέα προκαταβολή την οποία χορήγησε η CAD συνιστά, στην πραγματικότητα, ενίσχυση χορηγηθείσα από τους Δήμους της CAD.

47 Πρέπει εντούτοις να γίνει δεκτό ότι, εφόσον η πρώτη απόφαση ανακλήθηκε, δεν πρέπει να επιτραπεί στην Περιφέρεια NPDC να προβάλει κατά της προσβαλλομένης αποφάσεως την υποτιθέμενη έλλειψη αιτιολογίας της πρώτης αποφάσεως. Εξάλλου, οι αιτιολογικές σκέψεις 16, 17 και 27 της προσβαλλομένης αποφάσεως κατονομάζουν κατά τρόπο σαφή και αδιαμφισβήτητο την CAD, και όχι τους δήμους που την συγκροτούν, ως τον οργανισμό ο οποίος χορήγησε τη μία από τις δύο επίδικες επιστρεπτέες προκαταβολές, με συνέπεια ο υπό κρίση λόγος ακυρώσεως να είναι απορριπτέος ως αλυσιτελής.

Επί του δεύτερου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση T-279/08

48 Ο λόγος αυτός χωρίζεται σε δύο σκέλη. Το πρώτο αφορά ανεπαρκή αιτιολογία ως προς τη μέθοδο υπολογισμού του ποσού της ενισχύσεως. Το δεύτερο αφορά πλημμελή αιτιολογία, καθόσον η Επιτροπή προέβη σε συνολική και ενιαία εξέταση της ενισχύσεως που χορηγήθηκε στην AFR.

— Επί του πρώτου σκέλους, το οποίο αφορά ανεπαρκή αιτιολογία ως προς τη μέθοδο υπολογισμού του ποσού της ενισχύσεως

49 Στην προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή εξέθεσε τη μέθοδο που χρησιμοποίησε για τον υπολογισμό του ποσού της ενισχύσεως κατά τον ακόλουθο τρόπο:

«(49) Στην περίπτωση ενισχύσεων που χορηγήθηκαν υπό μορφή πιστώσεων σε προβληματικές επιχειρήσεις, το στοιχείο ενισχύσεως συνίσταται στη διαφορά μεταξύ του επιτοκίου που πραγματικά εφαρμόζεται και του επιτοκίου που η δικαιούχος επιχείρηση θα μπορούσε να επιτύχει για την ίδια πίστωση στην ιδιωτική αγορά.

(50) Από την ανακοίνωση του 1997 για τα επιτόκια αναφοράς προκύπτει ότι η Επιτροπή καθορίζει επιτόκια αναφοράς, τα οποία τεκμαίρεται ότι αντιστοιχούν στο επίπεδο του μέσου επιτοκίου που απαιτείται στην αγορά για τη σύναψη μεσοπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων δανείων, συνοδευομένων από τις κανονικές εγγυήσεις. Στην ίδια ανακοίνωση υπογραμμίζεται ότι το επιτόκιο αναφοράς είναι ένα κατώτατο επιτόκιο, το οποίο δύναται να αυξηθεί σε περιστάσεις ιδιαιτέρου κινδύνου, όπως παραδείγματος χάρη όταν πρόκειται για προβληματική επιχείρηση ή δεν υπάρχουν οι συνήθεις στην τραπεζική πρακτική εγγυήσεις. Σε τέτοιες περιπτώσεις η προσαύξηση μπορεί να ανέλθει σε 400 μονάδες βάσης ή και περισσότερο. Στην ανακοίνωση του 1997 για τα επιτόκια αναφοράς δεν διευκρινίζεται αν χωρεί σώρευση περισσοτέρων προσαυξήσεων λόγω κινδύνου σε περιπτώσεις που συντρέχουν πλείονες κίνδυνοι. Μολονότι το ενδεχόμενο αυτό δεν αποκλείεται, εντούτοις η Επιτροπή οφείλει να στηρίζει την αιτιολογία της αποφάσεώς της σε ανάλυση της σχετικής πρακτικής των χρηματοπιστωτικών αγορών, εφόσον η χρησιμοποιούμενη μέθοδος βασίζεται σε σώρευση διαφορετικών προσαυξήσεων λόγω κινδύνου. […]

(51) Το 2004, [ένας] ελεγκτικός οίκος […] εκπόνησε μελέτη […] για λογαριασμό της Επιτροπής (στο εξής: μελέτη). Βάσει εμπειρικής έρευνας, η μελέτη καταγράφει τις προσαυξήσεις που παρατηρούνται στην αγορά για διαφορετικές κατηγορίες κινδύνων σχετικών είτε με τις επιχειρήσεις είτε με τις συναλλαγές (όπου οι σχετικές εγγυήσεις ποικίλλουν αναλόγως). Από τη μελέτη προκύπτει σαφώς ότι η ταυτόχρονη ύπαρξη διαφορετικών ειδών κινδύνου (σχετικών με τη φερεγγυότητα του δανειολήπτη ή τις παρεχόμενες εγγυήσεις) μεταφράζεται σε αντίστοιχες προσαυξήσεις του βασικού επιτοκίου.

(52) Κατόπιν της εκπονήσεως της μελέτης, η Επιτροπή επεξεργάστηκε διεξοδικότερα και αποσαφήνισε την προσέγγισή της, όσον αφορά τον υπολογισμό του ποσού των ενισχύσεων που χορηγούνται υπό τη μορφή δανείου, στην ανακοίνωση του 2008 σχετικά με την αναθεώρηση της μεθόδου καθορισμού των

επιτοκίων αναφοράς και προεξόφλησης […]. Στην ανακοίνωση υιοθετείται η μέθοδος την οποία προτείνει η μελέτη και προβλέπεται σώρευση διαφορετικών προσαυξήσεων του βασικού επιτοκίου, ανάλογα τόσο με τη φερεγγυότητα της επιχειρήσεως όσο και με τις παρεχόμενες εγγυήσεις.

(53) Διαπιστώνεται πάντως ότι ο προσδιορισμός του στοιχείου της ενισχύσεως στα οικεία μέτρα ανάγεται στον ορισμό της έννοιας της κρατικής ενισχύσεως και, όπως προκύπτει από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου "η έννοια της κρατικής ενισχύσεως αφορά αντικειμενική κατάσταση, η οποία εκτιμάται κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως της Επιτροπής".

[…]

(54) Κατά συνέπεια, η Επιτροπή φρονεί ότι η κατάλληλη μέθοδος για τον προσδιορισμό του στοιχείου της ενισχύσεως είναι η προτεινόμενη με την ανακοίνωση του 2008 για τα επιτόκια αναφοράς και σκοπεύει να εξετάσει τα οικεία μέτρα βάσει της εν λόγω ανακοινώσεως.

(55) Η ανακοίνωση του 2008 για τα επιτόκια αναφοράς προβλέπει ότι η προσαύξηση η οποία καθιστά δυνατό τον αποκλεισμό της υπάρξεως κρατικής ενισχύσεως σε περίπτωση προβληματικής επιχειρήσεως παρέχουσας χαμηλές εγγυήσεις αντιστοιχεί σε 1 000 μονάδες βάσης.

(56) Όπως επισημάνθηκε στο σημείο 5.1.3, η Επιτροπή εκτιμά ότι η AFR ήταν προβληματική επιχείρηση κατά τον χρόνο που ελήφθησαν τα οικεία μέτρα (ενισχύσεως). Η Επιτροπή παρατηρεί επιπλέον ότι ουδεμία ασφάλεια είχε συσταθεί για τις επιστρεπτέες προκαταβολές, οπότε το επίπεδο της εξασφαλίσεως μπορεί να θεωρηθεί χαμηλό.

(57) Κατά συνέπεια, το στοιχείο της ενισχύσεως ισούται, κατ' αρχήν, με τη διαφορά μεταξύ του βασικού επιτοκίου προσαυξημένου κατά 1 000 μονάδες και του επιτοκίου το οποίο εφαρμόστηκε εν προκειμένω. Η Επιτροπή φρονεί ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη ότι είχε κρίνει με την πρώτη της απόφαση, της 2ας Απριλίου 2008, ότι η εφαρμοστέα προσαύξηση ήταν 800 μονάδες βάσης, ότι η δικαιούχος δεν προσέβαλε την απόφαση εκείνη, ότι η νομιμότητα της πρώτης αποφάσεως δεν αμφισβητήθηκε ούτε από τους ανταγωνιστές της δικαιούχου και βάσει του συνόλου των πραγματικών περιστατικών της συγκεκριμένης υποθέσεως, ότι δεν πρέπει στην περίπτωση αυτή να προσαυξήσει περαιτέρω το βασικό επιτόκιο.

(58) Η Επιτροπή καταλήγει ότι το στοιχείο ενισχύσεως ισούται με τη διαφορά μεταξύ του βασικού επιτοκίου προσαυξημένου κατά 800 μονάδες και του επιτοκίου το οποίο εφαρμόστηκε εν προκειμένω.»

50 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η αιτιολογία της μεθόδου υπολογισμού του ποσού της ενισχύσεως, την οποία χρησιμοποίησε η Επιτροπή, δεν περιορίζεται, αντιθέτως προς τα όσα υποστηρίζει η CAD, απλώς σε παραπομπή στην ανακοίνωση του 2008 για τα επιτόκια αναφοράς και στην πρώτη απόφαση. Πράγματι, η προσβαλλόμενη απόφαση περιέχει λεπτομερή περιγραφή της επιλεγείσας μεθόδου υπολογισμού, η οποία συνίσταται στη χρησιμοποίηση επιτοκίου αναφοράς βάσει κατ' αποκοπήν προσαυξήσεως συνδεόμενης, αφενός, με τη δύσκολη κατάσταση της AFR και, αφετέρου, με την έλλειψη εγγυήσεων προς εξασφάλιση των επιστρεπτέων προκαταβολών.

51 Πρώτον, η μέθοδος υπολογισμού την οποία εκθέτει η Επιτροπή παραπέμπει τόσο στην ανακοίνωση 97/C 273/03, σχετικά με τη μέθοδο καθορισμού των επιτοκίων αναφοράς και προεξόφλησης (ΕΕ C 273, σ. 3, στο εξής: ανακοίνωση του 1997 για τα επιτόκια αναφοράς) όσο και στην ανακοίνωση του 2008 για τα επιτόκια αναφοράς.

52 Δεύτερον, η αιτιολογία της προσβαλλομένης αποφάσεως περιέχει εις βάθος ανάλυση τόσο της οικονομικής καταστάσεως της AFR –της οποίας το βάσιμο αποτελεί ζήτημα διαφορετικό από εκείνο της τηρήσεως της υποχρέωσης αιτιολογήσεως– όσο και της έλλειψης εγγυήσεων.

53 Τρίτον, όσον αφορά την αιτιολογία της προσαυξήσεως του εφαρμοστέου επιτοκίου αναφοράς, λαμβανομένης υπόψη της σωρεύσεως των δύο κινδύνων, δηλαδή της οικονομικής καταστάσεως της AFR και της ελλείψεως εγγυήσεων, η προσβαλλόμενη απόφαση στηρίζεται, κατ' εφαρμογήν της νομολογίας του Γενικού Δικαστηρίου (απόφαση Biria, σκέψη 12 ανωτέρω, σκέψη 218), σε ανάλυση της πρακτικής των χρηματοπιστωτικών αγορών, την οποία πραγματοποίησε το 2004 ένας ελεγκτικός οίκος για λογαριασμό της Επιτροπής, βάσει εμπειρικής έρευνας των προσαυξήσεων που καταγράφονται στην αγορά για διαφορετικές κατηγορίες κινδύνων σχετικών είτε με τις επιχειρήσεις είτε με τις συναλλαγές.

54 Η μνεία της πρώτης αποφάσεως στην αιτιολογική σκέψη 57 της προσβαλλομένης αποφάσεως γίνεται απλώς, και συμπληρωματικώς προς την αναφορά στις λοιπές περιστάσεις της υποθέσεως οι οποίες λαμβάνονται υπόψη, για να αιτιολογηθεί ο καθορισμός, εκ μέρους της Επιτροπής, της προσαυξήσεως λόγω κινδύνου στις 800 μονάδες βάσης. Το Γενικό Δικαστήριο κρίνει ότι ο ως άνω καθορισμός της προσαυξήσεως λόγω κινδύνου είναι επαρκώς αιτιολογημένος.

55 Επομένως, το πρώτο σκέλος του υπό κρίση λόγου ακυρώσεως είναι απορριπτέο ως αβάσιμο.

— Επί του δεύτερου σκέλους, το οποίο αφορά πλημμελή αιτιολογία λόγω «συνολικής και ενιαίας εξετάσεως» των προκαταβολών που χορηγήθηκαν στην AFR

56 Πρώτον, υπογραμμίζεται ότι στην προσβαλλόμενη απόφαση η Επιτροπή διέκρινε σαφώς, στο πλαίσιο της παρουσιάσεως των οικείων μέτρων στηρίξεως με την αιτιολογική σκέψη 17, τις δύο προκαταβολές οι οποίες χορηγήθηκαν, η μεν από την Περιφέρεια NPDC, η δε από την CAD.

57 Δεύτερον, διαπιστώνεται ότι, μολονότι στην αιτιολογική σκέψη 16 γίνεται λόγος για «κοινή επιστρεπτέα προκαταβολή», δεν είναι δυνατό να θεωρηθεί ότι στοιχειοθετείται, εξ αυτού του λόγου, πλημμελής αιτιολογία. Πράγματι, στην αιτιολογική σκέψη 17 της προσβαλλομένης αποφάσεως, διευκρινίζεται επίσης ότι προϋπόθεση της χορηγήσεως της προκαταβολής εκ μέρους της CAD ήταν, σύμφωνα με τις πληροφορίες τις οποίες διαβίβασαν στην Επιτροπή οι γαλλικές αρχές, η χορήγηση παρόμοιας επιστρεπτέας προκαταβολής, υπό τους ίδιους όρους, από την Περιφέρεια NPDC.

58 Τρίτον, καίτοι στην προσβαλλόμενη απόφαση η Επιτροπή προχώρησε σε από κοινού εξέταση των ζητημάτων του χαρακτηρισμού των επίμαχων προκαταβολών ως κρατικών ενισχύσεων, του υπολογισμού του ύψους τους και του συμβατού τους με την κοινή αγορά, το γεγονός αυτό δεν συνιστά per se παράβαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως. Πράγματι, εφόσον οι επίμαχες προκαταβολές χορηγήθηκαν, αφενός, υπό τις ίδιες προϋποθέσεις, όσον αφορά το επιτόκιο, τους όρους επιστροφής και την έλλειψη εγγυήσεων και, αφετέρου, στην ίδια δικαιούχο, η κοινή αιτιολογία ανταποκρίνεται εν προκειμένω στον σκοπό της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως, ήτοι στην ανάγκη να προκύπτει κατά τρόπο σαφή και αδιαμφισβήτητο η συλλογιστική του θεσμικού οργάνου που εξέδωσε την πράξη, ώστε να μπορούν οι μεν ενδιαφερόμενοι να γνωρίζουν τους λόγους για τους οποίους ελήφθη το οικείο μέτρο, το δε αρμόδιο δικαστήριο να ελέγξει την πράξη αυτή.

59 Κατά συνέπεια, το δεύτερο σκέλος του υπό κρίση λόγου ακυρώσεως είναι απορριπτέο.

60 Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω σκέψεων, ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως στην υπόθεση T-279/08, ο οποίος αφορά παράβαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως, πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

3. *Επί του δεύτερου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση T-267/08, ο οποίος αφορά προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας και παραβίαση των αρχών της εκατέρωθεν ακροάσεως, της ισότητας, της χρήστης διοικήσεως, του σεβασμού της συνταγματικής ταυτότητας των κρατών μελών και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, και επί του πρώτου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση T-279/08, ο οποίος αφορά προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας και παραβίαση της αρχής της εκατέρωθεν ακροάσεως*

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

61 Η Περιφέρεια NPDC υποστηρίζει ότι η αρχή του σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας, η οποία έχει εφαρμογή σε κάθε διαδικασία που ενδέχεται να καταλήξει στην έκδοση πράξεως βλαπτικής για το πρόσωπο κατά του οποίου αυτή κινήθηκε, πρέπει να τηρείται στο πλαίσιο διαδικασιών σχετικών με κρατικές ενισχύσεις όχι μόνον ως προς τον αποδέκτη της αποφάσεως, αλλά και ως προς τον οργανισμό που χορήγησε την ενίσχυση. Όμως, η Επιτροπή δεν κάλεσε ούτε τη μόνιμη επιτροπή του περιφερειακού συμβουλίου της NPDC, η οποία αποφάσισε τη χορήγηση της ενισχύσεως, ούτε τον αρμόδιο για την εκτέλεσή της πρόεδρο της εν λόγω επιτροπής προκειμένου να υποβάλουν παρατηρήσεις. Ούτε η Γαλλική Δημοκρατία ζήτησε εξηγήσεις από τα ως άνω αιρετά όργανα του περιφερειακού συμβουλίου, καθόσον ήλθε σε επικοινωνία μόνο με τις διοικητικές αρχές της Περιφέρειας. Επιπλέον, οι αρμόδιες για τη λήψη αποφάσεων και οι διοικητικές αρχές της Περιφέρειας NPDC δεν είχαν πρόσβαση στον φάκελο της υποθέσεως, ενώ δεν τους κοινοποιήθηκαν ούτε τα στοιχεία της δικογραφίας, ούτε οι παρατηρήσεις της Γαλλικής Δημοκρατίας, ούτε οι ερωτήσεις τις οποίες διατύπωσε η Επιτροπή σχετικά με την επίδικη ενίσχυση. Η Επιτροπή όφειλε είτε να απευθυνθεί στην ίδια την Περιφέρεια NPDC, είτε να ζητήσει από τη Γαλλική Δημοκρατία να καλέσει τον νόμιμο εκπρόσωπό της, ήτοι τον πρόεδρο του περιφερειακού συμβουλίου, προκειμένου να του κοινοποιήσει τις παρατηρήσεις της.

62 Κατά την άποψη της προσφεύγουσας, η Επιτροπή, ενεργώντας κατ' αυτόν τον τρόπο, παραβίασε τις αρχές της χρηστής διοικήσεως και του σεβασμού της συνταγματικής ταυτότητας των κρατών μελών, θίγοντας την ελεύθερη αυτοδιοίκηση των τοπικών και περιφερειακών αρχών, την οποία κατοχυρώνει το γαλλικό Σύνταγμα της 4ης Οκτωβρίου 1958.

63 Το γεγονός ότι δεν κινήθηκε εκ νέου η επίσημη διαδικασία εξετάσεως πριν την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως, ενώ αυτή στηρίζεται σε μέθοδο υπολογισμού του ποσού της ενισχύσεως διαφορετική από εκείνη που είχε χρησιμοποιηθεί στην πρώτη απόφαση συνιστά επίσης προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας, του δικαιώματος πληροφορήσεως της Περιφέρειας NPDC ως ενδιαφερομένου προσώπου, καθώς και του δικαιώματός της ακροάσεως. Επίσης εθίγησαν και τα δικαιώματα άμυνας της Γαλλικής Δημοκρατίας.

64 Εξάλλου, η Επιτροπή παραβίασε, κατά την προσφεύγουσα, και την αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, στο μέτρο που στήριξε την προσβαλλόμενη απόφαση όχι μόνο σε νέα στοιχεία αλλά και στην υποτιθέμενη ανεπάρκεια των εγγράφων τα οποία της διαβιβάσθηκαν από τις γαλλικές αρχές σχετικά με το σχέδιο ανακάμψεως που έθεσε σε εφαρμογή η AFR. Η αρχή αυτή επιτάσσει, κατά τη νομολογία, να μη στηρίζεται η απόφαση της Επιτροπής στην απουσία στοιχείων τα οποία οι διάδικοι δεν μπορούσαν, βάσει των ενδείξεων που περιείχε συναφώς η προσωρινή απόφαση, να εκτιμήσουν ότι όφειλαν να της διαβιβάσουν. Εν προκειμένω, δεν υπήρξε καν προσωρινή απόφαση, δεδομένου ότι η Επιτροπή αντικατέστησε απλώς και μόνον την πρώτη απόφαση με την προσβαλλόμενη απόφαση, χωρίς να τηρήσει ούτε τους στοιχειώδεις τύπους και σε συνθήκες απόλυτης μυστικότητας. Κατά συνέπεια, δεν δόθηκε η δυνατότητα ούτε στην Περιφέρεια NPDC ούτε στη Γαλλική Δημοκρατία να προσκομίσουν τα στοιχεία τα οποία θα μπορούσαν να θεωρήσουν ότι ήταν απαραίτητο να προσκομίσουν.

65 Κατά την προσφεύγουσα, η Επιτροπή παραβίασε επίσης την αρχή της ισότητας των προσώπων που αφορά η ενίσχυση, καθόσον ο καταγγέλλων, λόγω του οποίου κινήθηκε η διαδικασία, θεωρήθηκε ενδιαφερόμενος κατά την έννοια του άρθρου 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, ενώ ο οργανισμός τοπικής αυτοδιοικήσεως που χορήγησε την ενίσχυση για την οποία υποβλήθηκε η καταγγελία θεωρήθηκε απλώς και μόνον τρίτο ενδιαφερόμενο πρόσωπο, χωρίς δικαίωμα συμμετοχής στη διαδικασία.

66 Η CAD προσάπτει στην Επιτροπή ότι δεν ζήτησε την άποψη ούτε της ίδιας, ούτε της Περιφέρειας NPDC, ούτε της εταιρίας AFR, μολονότι, κατά τη νομολογία, ο σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας προϋποθέτει ότι παρέχεται στους ενδιαφερόμενους η δυνατότητα να προβάλουν την άποψή τους και να λάβουν θέση επί των εγγράφων στα οποία στηρίζεται η διοίκηση της Ένωσης, έστω και ελλείψει οποιασδήποτε

ρυθμίσεως σχετικής με την επίμαχη διαδικασία. Το γεγονός και μόνον ότι ζητήθηκε η γνώμη της Γαλλικής Δημοκρατίας δεν αρκεί.

67 Υποστηρίζει περαιτέρω ότι πρέπει να εξεταστεί αν η έκθεση των αιτιάσεων ήταν αρκούντως σαφής, ώστε να καταστεί πράγματι δυνατό στους ενδιαφερομένους να κατανοήσουν για ποιους λόγους εγκαλούνται.

68 Η CAD προσθέτει ότι η Επιτροπή προσέβαλε τα δικαιώματα άμυνας και παραβίασε την αρχή της εκατέρωθεν ακροάσεως, καθόσον δεν κίνησε εκ νέου την επίσημη διαδικασία εξετάσεως πριν την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως. Η ίδια δεν μπόρεσε να γνωστοποιήσει την άποψή της, δεδομένου ότι η Επιτροπή παρέλειψε να την ενημερώσει για την επανεξέταση των επίδικων προκαταβολών και τη χρησιμοποίηση μεθόδου υπολογισμού διαφορετικής από εκείνη στην οποία στηρίχθηκε η αιτιολογία της πρώτης αποφάσεως.

69 Η Επιτροπή αμφισβητεί το βάσιμο των επιχειρημάτων που προβάλλουν οι προσφεύγουσες.

β) Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

70 Κατά πάγια νομολογία, ο σεβασμός των δικαιωμάτων άμυνας σε κάθε διαδικασία που ενδέχεται να καταλήξει στην έκδοση πράξεως βλαπτικής για το πρόσωπο κατά του οποίου αυτή κινήθηκε αποτελεί θεμελιώδη αρχή του δικαίου της Ένωσης και πρέπει να εξασφαλίζεται ακόμη και όταν δεν υφίσταται ειδική ρύθμιση. Η αρχή αυτή απαιτεί να έχει παρασχεθεί στον ενδιαφερόμενο, ήδη από το στάδιο της διοικητικής διαδικασίας, η δυνατότητα να γνωστοποιήσει την άποψή του ως προς το υποστατό και την κρισιμότητα των πραγματικών περιστατικών, αιτιάσεων και περιστάσεων που προβάλλει η Επιτροπή (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Ιουλίου 1986, 234/84, Βέλγιο κατά Επιτροπής, Συλλογή 1986, σ. 2263, σκέψη 27, και απόφαση του

Πρωτοδικείου της 30ής Μαρτίου 2000, Τ-65/96, Kish Glass κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-1885, σκέψη 32).

71 Όταν πρόκειται για κρατική ενίσχυση που έχει χορηγηθεί από περιφερειακή ή τοπική αρχή, επισημαίνεται ότι η σχετική με τις κρατικές ενισχύσεις διοικητική διαδικασία κινείται αποκλειστικώς κατά του οικείου κράτους μέλους. Επομένως, μόνον αυτό το κράτος μέλος, ως αποδέκτης της προσβαλλομένης αποφάσεως, μπορεί να επικαλεστεί στην πράξη δικαιώματα άμυνας (απόφαση του Πρωτοδικείου της 1ης Ιουλίου 2009, Τ-291/06, Operator ARP κατά Επιτροπής, Συλλογή 2009, σ. II-2275, σκέψη 35). Οι περιφερειακές και τοπικές αρχές που χορηγούν ενισχύσεις, όπως οι προσφεύγουσες εν προκειμένω, θεωρούνται, στο πλαίσιο της εν λόγω διαδικασίας, απλώς και μόνον ενδιαφερόμενοι κατά την έννοια του άρθρου 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, όπως ακριβώς συμβαίνει με τις δικαιούχους επιχειρήσεις και τους ανταγωνιστές τους (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση του Πρωτοδικείου της 16ης Δεκεμβρίου 1999, Τ-158/96, Acciaierie di Bolzano κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. II-3927, σκέψη 42).

72 Επιπλέον, κατά πάγια νομολογία, στο πλαίσιο του σταδίου της εξετάσεως στην οποία αναφέρεται το άρθρο 108, παράγραφος 2, ΣΛΕΕ, η Επιτροπή υποχρεούται να τάξει στους ενδιαφερομένους προθεσμία για να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 19ης Μαΐου 1993, C-198/91, Cook κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-2487, σκέψη 22, της 15ης Ιουνίου 1993, C-225/91, Matra κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-3203, σκέψη 16, και της 2ας Απριλίου 1998, C-367/95 P, Επιτροπή κατά Sytraval και Brink's France, Συλλογή 1998, σ. I-1719, σκέψη 59).

73 Όσον αφορά την ως άνω υποχρέωση, το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι η δημοσίευση ανακοινώσεως στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης* συνιστά πρόσφορο μέσο γνωστοποιήσεως, προς όλους τους ενδιαφερομένους, της ενάρξεως μιας διαδικασίας (απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Νοεμβρίου 1984, 323/82, Intermills κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 3809, σκέψη 17) και ότι αποκλειστικός σκοπός της ανακοινώσεως αυτής είναι να συλλέξει η Επιτροπή από τους ενδιαφερομένους όλα τα στοιχεία που μπορούν να τη διαφωτίσουν ως προς τις μελλοντικές της ενέργειες (απόφαση του Δικαστηρίου της 12ης Ιουλίου 1973, 70/72, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 609, σκέψη 19, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 22ας Οκτωβρίου 1996, Τ-266/94, Skibsværftsforeningen κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. II-1399, σκέψη 256).

74 Η νομολογία αυτή προσδίδει κατά βάση στους ενδιαφερομένους τον ρόλο πηγών ενημερώσεως της Επιτροπής στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας η οποία κινείται δυνάμει του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ. Συνεπώς, οι ενδιαφερόμενοι σαφώς δεν μπορούν να επικαλεστούν τα δικαιώματα άμυνας που αναγνωρίζονται στα πρόσωπα κατά των οποίων έχει κινηθεί η διαδικασία, αλλά έχουν απλώς το δικαίωμα να μετάσχουν στη διοικητική διαδικασία στον βαθμό που κρίνεται κατάλληλος, ανάλογα με τις περιστάσεις της συγκεκριμένης περιπτώσεως (βλ. αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 25ης Ιουνίου 1998, Τ-371/94 και Τ-394/94, British Airways κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-2405, σκέψεις 59 και 60, και της 6ης Μαρτίου 2003, Τ-228/99 και Τ-233/99, Westdeutsche Landesbank Girozentrale και Land Nordrhein-Westfalen κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. II-435, σκέψη 125).

75 Κατά συνέπεια, οι ενδιαφερόμενοι δεν μπορούν να επικαλούνται παραβίαση της αρχής της χρηστής διοικήσεως για τον λόγο ότι η Επιτροπή δεν ζητεί προσωπικώς τις παρατηρήσεις τους σχετικά με τη διαδικασία εξετάσεως της ενισχύσεως [απόφαση του Πρωτοδικείου της 31ης Μαΐου 2006, Τ-354/99, Kuwait Petroleum (Nederland) κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-1475, σκέψη 82]. Ούτε είναι υποχρεωμένη η Επιτροπή να κοινοποιεί στους ενδιαφερομένους τις παρατηρήσεις που υπέβαλε ή τα στοιχεία που της διαβίβασε το οικείο κράτος μέλος.

76 Εν προκειμένω, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η Επιτροπή προσέβαλε τα δικαιώματά τους άμυνας και παραβίασε τις αρχές της εκατέρωθεν ακροάσεως και της χρηστής διοικήσεως, καθόσον, πρώτον, δεν απευθύνθηκε στις ίδιες για εξηγήσεις ούτε ζήτησε από τη Γαλλική Δημοκρατία να καλέσει τον νόμιμο εκπρόσωπό τους να υποβάλει τις παρατηρήσεις του, δεύτερον, δεν τους παρέσχε πρόσβαση στον φάκελο της υποθέσεως και, τρίτον, δεν τους κοινοποίησε τα στοιχεία της δικογραφίας, ούτε τις παρατηρήσεις της Γαλλικής Δημοκρατίας, ούτε τις ερωτήσεις που διατύπωσε η Επιτροπή σχετικά με τις επίδικες ενισχύσεις.

77 Η CAD υποστηρίζει επίσης ότι, πέραν των δικών της δικαιωμάτων άμυνας, εθίγησαν και εκείνα της Περιφέρειας NPDC και της δικαιούχου της ενισχύσεως, AFR, δεδομένου ότι δεν έγιναν δεκτές οι παρατηρήσεις τους. Επ' αυτού, τονίζεται ότι η CAD έχει έννομο συμφέρον μόνον όσον αφορά τον σεβασμό των δικών της δικονομικών δικαιωμάτων [βλ., κατ' αναλογία, διάταξη του Πρωτοδικείου της 30ής Απριλίου

2001, T-41/00, British American Tobacco International (Holdings) κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. II-1301, σκέψεις 18 και 19, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 8ης Οκτωβρίου 2008, T-411/06, Sogelma κατά AER, Συλλογή 2008, σ. II-2771, σκέψη 101]. Δεδομένου ότι η CAD δεν έχει έννομο συμφέρον όσον αφορά τον σεβασμό των δικαιωμάτων άμυνας της NPDC και της δικαιούχου της ενισχύσεως, η αιτίαση περί προσβολής των εν λόγω δικαιωμάτων είναι απαράδεκτη στο μέτρο που προβάλλεται από την CAD.

78 Από την παρατεθείσα στις ανωτέρω σκέψεις 70 έως 75 νομολογία προκύπτει ότι οι ενδιαφερόμενοι, όπως οι προσφεύγουσες, δεν μπορούν να επικαλούνται καθαυτά δικαιώματα άμυνας, αλλά έχουν απλώς το δικαίωμα να διατυπώσουν την άποψή τους και να μετάσχουν στη διαδικασία στον βαθμό που κρίνεται κατάλληλος ανάλογα με τις περιστάσεις της συγκεκριμένης περιπτώσεως. Κατά συνέπεια, η προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας και η παραβίαση των αρχών της εκατέρωθεν ακροάσεως και της χρηστής διοικήσεως, τις οποίες επικαλέστηκαν οι προσφεύγουσες πρέπει να εξεταστούν αποκλειστικώς και μόνον ως προς το ενδεχόμενο προσβολής του δικαιώματός τους να διατυπώσουν την άποψή τους και να μετάσχουν στη διαδικασία.

79 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η Επιτροπή, δημοσιεύοντας στην Επίσημη Εφημερίδα της 27ης Οκτωβρίου 2007 πρόσκληση για την υποβολή παρατηρήσεων κατ' εφαρμογήν του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ, όσον αφορά τη διαδικασία σχετικά με τη μη κοινοποιηθείσα κρατική ενίσχυση που έθεσε σε εφαρμογή η Γαλλική Δημοκρατία υπέρ της AFR, η οποία περιείχε το κείμενο της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας και περίληψή της, γνωστοποίησε σε όλους τους ενδιαφερόμενους την έναρξη της σχετικής διαδικασίας.

80 Όσον αφορά την αιτίαση της CAD ότι η έκθεση των αιτιάσεων δεν ήταν αρκούντως σαφής, ώστε να καταστεί πράγματι δυνατό στους ενδιαφερομένους να κατανοήσουν για ποιους λόγους εγκαλούνται, υπενθυμίζεται ότι, κατά το άρθρο 6 του κανονισμού (ΕΚ) 659/1999 του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1999, για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου [88 ΕΚ] (ΕΕ L 83, σ. 1), όταν η Επιτροπή αποφασίζει να κινήσει την επίσημη διαδικασία εξετάσεως, η απόφασή της αυτή μπορεί απλώς να επαναλαμβάνει τα κρίσιμα πραγματικά και νομικά στοιχεία, να περιέχει προσωρινή εκτίμηση του επίμαχου κρατικού μέτρου, με σκοπό να προσδιοριστεί αν το μέτρο έχει

χαρακτήρα ενισχύσεως, και να εκθέτει τους λόγους για τους οποίους υπάρχουν αμφιβολίες ως προς το συμβατό του μέτρου με την κοινή αγορά (απόφαση του Πρωτοδικείου της 23ης Οκτωβρίου 2002, Τ-269/99, Τ-271/99 και Τ-272/99, Diputación Foral de Guipúzcoa κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. II-4217, σκέψη 104, και της 22ας Οκτωβρίου 2008, Τ-309/04, Τ-317/04, Τ-329/04 και Τ-336/04, TV 2/Danmark κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2008, σ. II-2935, σκέψη 138).

81 Επομένως, η απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας πρέπει να παρέχει στα ενδιαφερόμενα μέρη τη δυνατότητα να μετάσχουν αποτελεσματικά στην επίσημη διαδικασία εξετάσεως, στο πλαίσιο της οποίας θα έχουν την ευχέρεια να προβάλουν τα επιχειρήματά τους. Προς τούτο, αρκεί τα ενδιαφερόμενα μέρη να γνωρίζουν τη συλλογιστική βάσει της οποίας η Επιτροπή εκτιμά προσωρινώς ότι το επίμαχο μέτρο ενδέχεται να συνιστά νέα ενίσχυση, ασύμβατη προς την κοινή αγορά (απόφαση του Πρωτοδικείου της 30ής Απριλίου 2002, Τ-195/01 και Τ-207/01, Government of Gibraltar κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. II-2309, σκέψη 138, και προαναφερθείσα στη σκέψη 80 απόφαση Diputación Foral de Guipúzcoa κ.λπ. κατά Επιτροπής, σκέψη 105).

82 Εν προκειμένω, στην απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας, η Επιτροπή εξέθεσε με σαφήνεια τους λόγους για τους οποίους συνήγαγε το προσωρινό συμπέρασμα ότι οι επίμαχες επιστρεπτέες προκαταβολές συνιστούσαν κρατική ενίσχυση (αιτιολογικές σκέψεις 8 έως 15 της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας), καθώς και τους λόγους για τους οποίους θεώρησε ότι υπήρχαν αμφιβολίες ως προς το συμβατό των ενισχύσεων αυτών με την κοινή αγορά (αιτιολογικές σκέψεις 16 έως 20 της ίδιας αποφάσεως).

83 Εξάλλου, όσον αφορά την αιτίαση της Περιφέρειας NPDC και της CAD, ότι η Επιτροπή παρέλειψε να κινήσει εκ νέου την επίσημη διαδικασία εξετάσεως κατόπιν της ανακλήσεως της πρώτης αποφάσεως, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά τη νομολογία, η διαδικασία αντικαταστάσεως μιας παράνομης πράξεως μπορεί να συνεχιστεί από το ακριβές σημείο στο οποίο εμφιλοχώρησε το ελάττωμα, χωρίς να υποχρεούται η Επιτροπή να ξαναρχίσει τη διαδικασία, ανατρέχοντας σε χρόνο προγενέστερο του ως άνω σημείου (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση του Δικαστηρίου της 3ης Οκτωβρίου 2000, C-458/98 P, Industrie des poudres sphériques κατά Συμβουλίου, Συλλογή

2000, σ. I-8147, σκέψη 82 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 9ης Ιουλίου 2008, T-301/01, Alitalia κατά Επιτροπής, Συλλογή 2008, σ. II-1753, σκέψεις 99 και 142). Εν προκειμένω, πάντως, η ανεπάρκεια της αιτιολογίας, που προκάλεσε την ανάκληση της πρώτης αποφάσεως, δεν ανάγεται στην κίνηση της διαδικασίας, η οποία ήταν καθόλα νόμιμη. Εφόσον η Επιτροπή είχε στη διάθεσή της όλα τα απαραίτητα στοιχεία για την πραγματοποίηση της νέας αναλύσεως που απαιτείται κατά την προαναφερθείσα στη σκέψη 12 απόφαση Biria, δεν ήταν υποχρεωμένη να ξαναρχίσει την εξέταση της υποθέσεως.

84 Δεδομένου ότι το δικαίωμα των προσφευγουσών να διατυπώσουν την άποψή τους και να μετάσχουν στη διαδικασία έγινε σεβαστό κατά την έκδοση της πρώτης αποφάσεως, η ανάκληση της αποφάσεως αυτής λόγω ανεπαρκούς αιτιολογίας και η έκδοση νέας αποφάσεως προς αντικατάστασή της δεν επέβαλλαν την εκ νέου κίνηση της επίσημης διαδικασίας εξετάσεως. Άλλωστε, ακόμη και αν υποτεθεί ότι η Περιφέρεια NPDC παραδεκτώς προβάλλει αιτίαση περί προσβολής των δικαιωμάτων άμυνας της Γαλλικής Δημοκρατίας, διαπιστώνεται ότι δεν έχει προσκομίσει οποιοδήποτε στοιχείο που να αποδεικνύει ότι στοιχειοθετείται τέτοια προσβολή λόγω της παραλείψεως της Επιτροπής να κινήσει εκ νέου την επίσημη διαδικασία εξετάσεως.

85 Η προσθήκη στην προσβαλλόμενη απόφαση συμπληρωματικών στοιχείων, σχετικών με τα μέτρα ανακάμψεως που υιοθέτησε η AFR, δεν αναιρεί την ως άνω διαπίστωση. Όπως υπογραμμίζει η Επιτροπή, σκοπός της προσθήκης αυτής είναι να αντικρουστούν με περισσότερες λεπτομέρειες τα επιχειρήματα που ανέπτυξαν οι προσφεύγουσες στο πλαίσιο της προσφυγής τους. Δεν είναι, επομένως, δυνατό να υποστηριχθεί ότι η προσθήκη συμπληρωματικών στοιχείων θίγει το δικαίωμα των προσφευγουσών να διατυπώσουν την άποψή τους, καθόσον η προσθήκη αυτή αποτελεί, αντιθέτως, απόδειξη ότι το εν λόγω δικαίωμα έγινε σεβαστό. Εν πάση περιπτώσει, οι προσφεύγουσες δεν προβάλλουν κανένα στοιχείο το οποίο αν είχε ληφθεί υπόψη από την Επιτροπή θα μπορούσε, κατά τα φαινόμενα, να μεταβάλει το συμπέρασμα στο οποίο αυτή κατέληξε με την προσβαλλόμενη απόφαση. Όμως, για να επισύρει η προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας την ακύρωση πράξεως, πρέπει, ελλείψει της παρατυπίας αυτής, η οικεία διαδικασία να μπορούσε να οδηγήσει σε διαφορετικό αποτέλεσμα (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 11ης Νοεμβρίου 1987, 259/85, Γαλλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 4393, σκέψεις 12 και 13, και της 14ης Φεβρουαρίου 1990, C-301/87, Γαλλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. I-307, σκέψεις 30 και 31).

86 Εξ αυτών έπεται ότι η Επιτροπή ούτε προσέβαλε το δικαίωμα των προσφευγουσών να διατυπώσουν την άποψή τους και να μετάσχουν στη διαδικασία ούτε παραβίασε τις αρχές της χρηστής διοικήσεως και της εκατέρωθεν ακροάσεως.

87 Η αιτίαση της Περιφέρειας NPDC, περί παραβιάσεως της αρχής της ισότητας, πρέπει επίσης να απορριφθεί. Στον τομέα του ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων, οι περιφερειακές ή τοπικές αρχές που χορηγούν ενισχύσεις, όπως οι προσφεύγουσες, έχουν στην πράξη τα ίδια δικονομικά δικαιώματα με τους καταγγέλλοντες. Αυτοί θεωρούνται, στο πλαίσιο της σχετικής διαδικασίας, απλώς και μόνον ως ενδιαφερόμενοι με τους οποίους η Επιτροπή δεν υποχρεούται να προβαίνει σε κατ' αντιπαράθεση συζήτηση (απόφαση Επιτροπή κατά Sytraval και Brink's France, σκέψη 72 ανωτέρω, σκέψη 59, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Δεκεμβρίου 2006, Τ-95/03, Asociación de Estaciones de Servicio de Madrid και Federación Catalana de Estaciones de Servicio κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. II-4739, σκέψη 140).

88 Επιπλέον, όσον αφορά την αιτίαση της Περιφέρειας NPDC ότι παραβιάστηκε η αρχή του σεβασμού της συνταγματικής ταυτότητας των κρατών μελών, υπενθυμίζεται ότι δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο να τελεί μια περιφερειακή ή τοπική αρχή υπό νομικό και πραγματικό καθεστώς που να της παρέχει επαρκή αυτονομία έναντι της κεντρικής κυβερνήσεως κράτους μέλους, ώστε, με τα μέτρα τα οποία λαμβάνει, να είναι αυτή η αρχή, και όχι η κεντρική κυβέρνηση, εκείνη που καθορίζει πρωτίστως το πολιτικό και οικονομικό περιβάλλον εντός του οποίου λειτουργούν οι επιχειρήσεις (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 6ης Σεπτεμβρίου 2006, C-88/03, Πορτογαλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2006, σ. I-7115, σκέψη 58, και της 11ης Σεπτεμβρίου 2008, C-428/06 έως C-434/06, Unión General de Trabajadores de la Rioja κ.λπ., Συλλογή 2008, σ. I-6747, σκέψη 48). Εντούτοις, στο πλαίσιο της διαδικασίας ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων, ο ρόλος των ενδιαφερομένων, πλην του οικείου κράτους μέλους, περιορίζεται σε αυτόν που υπενθυμίστηκε με την ανωτέρω σκέψη 74. Συνεπώς, οι ενδιαφερόμενοι δεν μπορούν να αξιώσουν κατ' αντιπαράθεση συζήτηση με την Επιτροπή, όπως αυτή που γίνεται με το εν λόγω κράτος μέλος (απόφαση του Δικαστηρίου της 24ης Σεπτεμβρίου 2002, C-74/00 P και C-75/00 P, Falck και Acciaierie di Bolzano κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-7869, σκέψη 82). Επομένως, η ως άνω αιτίαση πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη.

89 Τέλος, ούτε η προβαλλόμενη από την Περιφέρεια NPDC (βλ. σκέψη 64 ανωτέρω) αιτίαση περί παραβιάσεως της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης είναι πειστική.

90 Κατά τη νομολογία, η Επιτροπή οφείλει να λαμβάνει υπόψη, κατά τη διεξαγωγή της διαδικασίας εξετάσεως μιας κρατικής ενισχύσεως, τη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη που τυχόν δημιούργησαν οι ενδείξεις τις οποίες περιέχει η απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας εξετάσεως (απόφαση του Πρωτοδικείου της 5ης Ιουνίου 2001, T-6/99, ESF Elbe-Stahlwerke Feralpi κατά Επιτροπής, Συλλογή 2001, σ. II-1523, σκέψη 126). Κατά συνέπεια, η Επιτροπή δεν πρέπει να στηρίζει την τελική της απόφαση στην απουσία στοιχείων που τα ενδιαφερόμενα μέλη δεν μπορούσαν, βάσει των ενδείξεων τις οποίες περιείχε η απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας, να εκτιμήσουν ότι ήταν απαραίτητο να της προσκομίσουν (απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Σεπτεμβρίου 2007, T-25/04, González y Díez κατά Επιτροπής, Συλλογή 2007, σ. II-3121, σκέψη 125).

91 Εν προκειμένω, η αιτιολογική σκέψη 18 της αποφάσεως περί κινήσεως της διαδικασίας έχει ως εξής:

«Στο παρόν στάδιο, η Επιτροπή αμφιβάλλει ότι πληρούνται οι προβλεπόμενες από τις κατευθυντήριες γραμμές προϋποθέσεις του συμβατού των ενισχύσεων που χορηγούνται για την αναδιάρθρωση επιχειρήσεων. Η Επιτροπή επισημαίνει συναφώς τα εξής σημεία:

— οι γαλλικές αρχές δεν της κοινοποίησαν σχέδιο αναδιαρθρώσεως σύμφωνα με τα σημεία 34 έως 37 των κατευθυντήριων γραμμών,

— η Επιτροπή δεν έχει ενημερωθεί για τη λήψη αντισταθμιστικών μέτρων με σκοπό την πρόληψη κάθε υπέρμετρης στρεβλώσεως του ανταγωνισμού που θα μπορούσε να προκληθεί από τη χορήγηση της ενισχύσεως (σημεία 38-42 των κατευθυντήριων γραμμών).»

92 Ως εκ τούτου, η απόφαση περί κινήσεως της διαδικασίας περιέχει ενδείξεις ότι η Επιτροπή διατηρούσε αμφιβολίες ως προς το συμβατό των επίμαχων μέτρων, λαμβανομένης υπόψη της ελλείψεως σχεδίου αναδιαρθρώσεως κατά την έννοια των σημείων 34 έως 37 της ανακοινώσεως της Επιτροπής, σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων (ΕΕ 2004, C 244, σ. 2, στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές).

93 Επομένως, οι ενδιαφερόμενοι και η Γαλλική Δημοκρατία γνώριζαν ότι όφειλαν να αποδείξουν την ύπαρξη σχεδίου αναδιαρθρώσεως, ως προϋποθέσεως για τη χορήγηση της ενισχύσεως, προκειμένου να κριθεί η εν λόγω ενίσχυση συμβατή. Δεν συντρέχει, κατά συνέπεια, περίπτωση παραβιάσεως της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης ως προς αυτό το σημείο.

94 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι οι υπό κρίση λόγοι πρέπει να απορριφθούν στο σύνολό τους.

4. *Επί του τρίτου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση Τ-267/08, ο οποίος αφορά πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως στο μέτρο που δεν ελήφθη υπόψη η ιδιαιτερότητα της νομικής μορφής του χορηγήσαντος την ενίσχυση*

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

95 Η Περιφέρεια NPDC υποστηρίζει ότι η έλλειψη αιτιολογίας όσον αφορά τη χορήγηση ενισχύσεως στην AFR από την CAD ως δημόσιο φορέα συνιστά σφάλμα, το οποίο πλήττει το βάσιμο της αιτιολογίας της προσβαλλομένης αποφάσεως. Η Επιτροπή, εκτιμώντας εσφαλμένα ότι η ενίσχυση χορηγήθηκε από τους Δήμους της CAD, δεν έλαβε υπόψη την ιδιαίτερη νομική μορφή του χορηγήσαντος την ενίσχυση. Έτσι, δεν έλαβε θέση επί του ημίσεος της χορηγηθείσας ενισχύσεως, καθόσον δεν εξέτασε

τον συγκεκριμένο τρόπο χρηματοδοτήσεως που χρησιμοποιήθηκε γι' αυτήν, ενώ τα αποτελέσματα της ενισχύσεως δεν μπορούν να διαχωριστούν από αυτόν τον τρόπο χρηματοδοτήσεως.

96 Η Επιτροπή ζητεί να απορριφθούν τα επιχειρήματα της Περιφέρειας NPDC.

β) Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

97 Πρέπει, κατ' αρχάς, να τονιστεί ότι, εφόσον η πρώτη απόφαση ανακλήθηκε, δεν έχει νόημα να υποστηρίζει η προσφεύγουσα ότι αυτή πάσχει πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως όσον αφορά τον προσδιορισμό της ταυτότητας ενός εκ των προσώπων που χορήγησαν την ενίσχυση. Εξάλλου, αν υποτεθεί ότι το ίδιο επιχείρημα προβάλλεται και κατά της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή δεν υπέπεσε με την απόφαση αυτή σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως, δεδομένου ότι έκρινε, ιδίως στις αιτιολογικές σκέψεις 16, 17 και 27 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η CAD ήταν ο οργανισμός ο οποίος χορήγησε τη μία από τις δύο επίδικες επιστρεπτέες προκαταβολές.

98 Το δε, ξεχωριστό από το προηγούμενο, επιχείρημα, ότι δεν ελήφθη υπόψη ο συγκεκριμένος τρόπος χρηματοδοτήσεως της ενισχύσεως που χορήγησε η CAD, ταυτίζεται με το πρώτο σκέλος του τέταρτου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση T-267/08 και πρόκειται να εξεταστεί σε αυτό το πλαίσιο.

99 Επομένως, είναι απορριπτέα ως αβάσιμη η αιτίαση ότι δεν ελήφθη υπόψη η ιδιαίτερη νομική μορφή της CAD.

5. *Επί του πρώτου σκέλους του τέταρτου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση T-267/08, το οποίο αφορά πλάνη εκτιμήσεως ως προς την προέλευση των πόρων, και επί του τέταρτου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση T-279/08, ο οποίος αφορά πλάνη εκτιμήσεως ως προς την έννοια των κρατικών πόρων*

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

100 Κατά την άποψη της Περιφέρειας NPDC, Επιτροπή υπέπεσε σε πλάνη εκτιμήσεως όσον αφορά την προέλευση των επίμαχων πόρων, δεδομένου ότι δεν προέρχονταν από τους Δήμους της CAD, όπως διαπίστωσε η Επιτροπή με την πρώτη της απόφαση, αλλά από την ίδια την CAD, η οποία αποτελεί δημόσιο φορέα για τη συνεργασία μεταξύ των δήμων. Επομένως, κακώς έκρινε η Επιτροπή ότι η προκαταβολή την οποία χορήγησε η CAD προερχόταν από κρατικούς πόρους, τη στιγμή που οι ενώσεις δήμων διαθέτουν δικούς τους πόρους. Οι πόροι αυτοί προέρχονται εν μέρει από υποχρεωτικές εισφορές, υπό τη μορφή φόρων είτε άμεσων είτε υπέρ τρίτων, καθώς επίσης και από οικονομικές υπηρεσίες τις οποίες παρέχουν οι εν λόγω δημόσιοι φορείς.

101 Η Περιφέρεια NPDC, στηριζόμενη στα άρθρα L. 4331-1 έως L. 4331-3 του γαλλικού γενικού κώδικα για τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοικήσεως, τα οποία ρυθμίζουν λεπτομερώς το ζήτημα των εσόδων των περιφερειών, υπογραμμίζει ότι και η ενίσχυση που η ίδια χορήγησε προερχόταν από πόρους οι οποίοι δεν συνδέονται αποκλειστικώς με φόρους, είτε άμεσους είτε υπέρ τρίτων.

102 Η Περιφέρεια NPDC προσάπτει επίσης στην Επιτροπή ότι, με την προσβαλλόμενη απόφαση, συνήγαγε το συμπέρασμα ότι οι προκαταβολές που χορηγήθηκαν στην AFR μπορούσαν να καταλογιστούν στο κράτος εκ του γεγονότος και μόνον ότι χορηγήθηκαν από οργανισμούς τοπικής αυτοδιοικήσεως. Εντούτοις, κατά τη νομολογία, η Επιτροπή οφείλει να εξετάζει κατά περίπτωση αν πληρούται το κριτήριο του καταλογισμού, πράγμα που εν προκειμένω δεν έπραξε, δεδομένου ότι θεώρησε ότι οι επίμαχες προκαταβολές είχαν χορηγηθεί από τους Δήμους της CAD.

103 Η CAD υποστηρίζει ότι οι ενώσεις δήμων διαθέτουν ευρύ φάσμα πόρων, μεταξύ των οποίων καταλέγονται έσοδα που ουδεμία σχέση έχουν με φόρους και τέλη, όπως τα εισοδήματα από την κινητή και ακίνητη περιουσία τους, τα ποσά που εισπράττουν από τις δημόσιες αρχές, τις ενώσεις προσώπων ή τους ιδιώτες ως αντίτιμο για τις υπηρεσίες τις οποίες παρέχουν, καθώς και οι υπέρ αυτών δωρεές και κληροδοσίες. Τα έσοδα αυτά, τα οποία δεν προκύπτουν από υποχρεωτική εισφορά επιβαλλόμενη από τη νομοθεσία του κράτους, δεν συνιστούν, κατά την άποψη της προσφεύγουσας, κρατικούς πόρους. Η Επιτροπή όφειλε να εξετάσει την προέλευση των πόρων που χρησιμοποιήθηκαν για τη χρηματοδότηση της επιστρεπτέας προκαταβολής, προκειμένου να διαπιστώσει αν η προκαταβολή αυτή παρακρατήθηκε από τους κρατικούς πόρους ή από τους λοιπούς πόρους της CAD.

104 Η CAD ισχυρίζεται επίσης ότι η επιστρεπτέα προκαταβολή δεν αποτελεί πρόσθετη επιβάρυνση για την ίδια, αλλά μελλοντικό έσοδο, καθόσον πρόκειται για δάνειο με επιτόκιο 4,08 %, το οποίο αντιστοιχεί στο κοινοτικό επιτόκιο αναφοράς που ίσχυε κατά τον χρόνο της χορηγήσεως.

105 Η Επιτροπή ζητεί την απόρριψη των υπό κρίση λόγων ακυρώσεως.

β) Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

106 Προκαταρκτικώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά τη νομολογία, ο χαρακτηρισμός ενός μέτρου ως ενισχύσεως κατά την έννοια της Συνθήκης προϋποθέτει ότι πληρούται το καθένα από τα τέσσερα σωρευτικά κριτήρια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ. Συγκεκριμένα, πρέπει, πρώτον, να έχει χορηγηθεί από το κράτος ή μέσω κρατικών πόρων, δεύτερον, να μπορεί να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών, τρίτον, να παρέχει πλεονέκτημα στον δικαιούχο και, τέταρτον, να νοθεύει ή να απειλεί να νοθεύσει τον ανταγωνισμό (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Νοεμβρίου 2009, C-169/08, Presidente del Consiglio dei Ministri, Συλλογή 2009, σ. I-10821, σκέψη 52 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

107 Οι προσφεύγουσες αμφισβητούν, με τους υπό κρίση λόγους ακυρώσεως, ότι πληρούται το πρώτο από αυτά τα κριτήρια, σύμφωνα με το οποίο, για να μπορούν κάποια πλεονεκτήματα να χαρακτηριστούν ως ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, πρέπει, αφενός, να χορηγούνται άμεσα ή έμμεσα μέσω κρατικών πόρων και, αφετέρου, να μπορούν να καταλογιστούν στο κράτος (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Ιουλίου 2004, C-345/02, Pearle κ.λπ., Συλλογή 2004, σ. I-7139, σκέψη 35 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, και απόφαση του Πρωτοδικείου της 26ης Ιουνίου 2008, Τ-442/03, SIC κατά Επιτροπής, Συλλογή 2008, σ. II-1161, σκέψη 93 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

108 Υπογραμμίζεται ότι η ενίσχυση που χορηγείται από το κράτος ή μέσω κρατικών πόρων δεν απαιτείται, κατ' ανάγκην, να συνίσταται σε μέτρο της κεντρικής κυβερνήσεως του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους. Μπορεί κάλλιστα να πρόκειται για μέτρο περιφερειακής ή τοπικής αρχής. Κατά πάγια νομολογία, τα μέτρα που λαμβάνονται από οργανισμούς τοπικής διοικήσεως, και όχι από την κεντρική κυβέρνηση, μπορούν επίσης να αποτελούν ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ (απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Οκτωβρίου 1987, 248/84, Γερμανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1987, σ. 4013, σκέψη 17, και προαναφερθείσα στη σκέψη 88 απόφαση Πορτογαλία κατά Επιτροπής, σκέψη 55). Με άλλα λόγια, τα μέτρα των ενδοκρατικών φορέων των κρατών μελών (αποκεντρωμένες μονάδες διοικήσεως, ομόσπονδα κράτη, περιφερειακές ή άλλες αρχές), ανεξαρτήτως της νομικής τους ιδιότητας και της ονομασίας τους, εμπίπτουν, όπως ακριβώς τα μέτρα της ομοσπονδιακής ή της κεντρικής κυβερνήσεως, στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις της εν λόγω διατάξεως (απόφαση του Πρωτοδικείου της 6ης Μαρτίου 2002, Τ-103/00 και Τ-92/00, Diputación Foral de Álava κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. II-1385, σκέψη 57).

109 Όσον αφορά δε την έννοια των κρατικών πόρων, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ περιλαμβάνει όλα τα χρηματικά μέσα που ενδέχεται να χρησιμοποιήσουν οι δημόσιες αρχές για την υποστήριξη επιχειρήσεων, χωρίς να έχει σημασία αν αυτά ανήκουν στα πάγια περιουσιακά στοιχεία των ως άνω δημόσιων αρχών, ή όχι. Συνεπώς, ακόμη και αν οι δημόσιες αρχές δεν έχουν παγίως στην κατοχή τους τα ποσά που αντιστοιχούν στο επίμαχο μέτρο, το γεγονός ότι αυτά παραμένουν διαρκώς υπό δημόσιο έλεγχο και, συνεπώς, στη διάθεση των αρμόδιων εθνικών αρχών αρκεί για να χαρακτηριστούν ως κρατικοί πόροι (βλ., υπ' αυτή την έννοια, αποφάσεις του Δικαστηρίου της

16ης Μαΐου 2000, C-83/98 P, Γαλλία κατά Ladbroke Racing και Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-3271, σκέψη 50, και της 16ης Μαΐου 2002, C-482/99, Γαλλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-4397, σκέψη 37).

110 Από την παρατεθείσα στην ανωτέρω σκέψη 108 νομολογία προκύπτει ότι το γεγονός ότι οι προκαταβολές χορηγήθηκαν από την Περιφέρεια NPDC και από την CAD, δηλαδή από οργανισμούς τοπικής αυτοδιοικήσεως και όχι από την κεντρική κυβέρνηση, δεν αρκεί, αυτό καθαυτό, για να εξαιρεθούν τα επίμαχα μέτρα από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ. Επομένως, πληρούται η προϋπόθεση η οποία αφορά τη δυνατότητα καταλογισμού των οικείων μέτρων στο κράτος.

111 Εξάλλου από την παρατεθείσα στην ανωτέρω σκέψη 109 νομολογία προκύπτει ότι ούτε το ενδεχόμενο να χρηματοδοτήθηκαν τα επίδικα μέτρα από ίδιους πόρους της Περιφέρειας NPDC και της CAD, οι οποίοι δεν συνδέονται με φόρους είτε άμεσους είτε υπέρ τρίτων, αρκεί για να μη χαρακτηριστούν τα μέτρα αυτά ως κρατική ενίσχυση. Πράγματι, το αποφασιστικό κριτήριο στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων είναι ο δημόσιος έλεγχος, και το άρθρο 107, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ καλύπτει όλα τα χρηματικά μέσα, είτε προέρχονται από υποχρεωτικές εισφορές είτε όχι, τα οποία μπορεί να χρησιμοποιήσει ο δημόσιος τομέας για να υποστηρίξει τις επιχειρήσεις.

112 Επιπλέον, είναι απορριπτέο το επιχείρημα της CAD, ότι η χορηγηθείσα προκαταβολή δεν συνιστά επιβάρυνση, αλλά μελλοντικό έσοδο, δεδομένου ότι πρόκειται για δάνειο το οποίο πρέπει να επιστραφεί εντόκως. Πράγματι, οι τόκοι που ενδέχεται να υποχρεωθεί να καταβάλει μια επιχείρηση σε αντάλλαγμα για χορηγηθέν δάνειο δεν εξαφανίζουν εντελώς το πλεονέκτημα του οποίου τυγχάνει η εν λόγω επιχείρηση (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση του Δικαστηρίου της 29ης Ιουνίου 1999, C-256/97, DM Transport, Συλλογή 1999, σ. I-3913, σκέψη 21). Ο προϋπολογισμός της CAD σαφώς επιβαρύνεται, από τη στιγμή που θα μπορούσε να έχει συμφωνήσει επωφελέστερο για την ίδια επιτόκιο αν δάνειζε το αυτό ποσό υπό τις κανονικούς όρους της αγοράς ή αν το είχε επενδύσει διαφορετικά. Στην περίπτωση αυτή, η ενίσχυση αντιστοιχεί στη διαφορά μεταξύ των τόκων που θα καταβάλλονταν αν ίσχυε το επιτόκιο το οποίο εφαρμόζεται υπό τους κανονικούς όρους της αγοράς και των τόκων που πράγματι καταβλήθηκαν (απόφαση του Πρωτοδικείου της 30ής Απριλίου 1998, T-16/96, Cityflyer Express κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-757, σκέψη 53). Η νομιμότητα της διαπιστώσεως της Επιτροπής επί της υπάρξεως τέτοιου πλεονεκτήματος για τη δικαιούχο της ενισχύσεως, λαμβανομένων υπόψη του επιτοκίου που εφαρμόστηκε εν προκειμένω και της οικονομικής καταστάσεως της AFR,

θα εξεταστεί στο πλαίσιο του πέμπτου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση Τ-267/08, ο οποίος αφορά πλάνη εκτιμήσεως όσον αφορά το πλεονέκτημα που φέρεται να άντλησε η AFR από τις επιστρεπτέες προκαταβολές.

113 Τέλος, επισημαίνεται ότι, εφόσον η πρώτη απόφαση ανακλήθηκε, δεν έχει νόημα να υποστηρίζει η προσφεύγουσα ότι αυτή πάσχει πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως όσον αφορά τον προσδιορισμό της ταυτότητας ενός εκ των προσώπων που χορήγησαν την ενίσχυση. Εξάλλου, αν υποτεθεί ότι το ίδιο επιχείρημα προβάλλεται και κατά της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή δεν υπέπεσε με την απόφαση αυτή σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως, δεδομένου ότι έκρινε, ιδίως στις αιτιολογικές σκέψεις 16, 17 και 27 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η CAD ήταν ο οργανισμός ο οποίος χορήγησε τη μία από τις δύο επίδικες επιστρεπτέες προκαταβολές.

114 Κατόπιν όλων των ανωτέρω, πρέπει να απορριφθούν τόσο το πρώτο σκέλος του τέταρτου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση Τ-267/08, το οποίο αφορά πλάνη εκτιμήσεως ως προς την προέλευση των πόρων, όσο και ο τέταρτος λόγος ακυρώσεως στην υπόθεση Τ-279/08, ο οποίος αφορά πλάνη εκτιμήσεως ως προς την έννοια των κρατικών πόρων.

6. *Επί του δεύτερου σκέλους του τέταρτου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση Τ-267/08, το οποίο αφορά εσφαλμένο χαρακτηρισμό της AFR ως προβληματικής επιχειρήσεως, και επί του τρίτου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση Τ-279/08, ο οποίος αφορά πλάνη εκτιμήσεως ως προς την έννοια της προβληματικής επιχειρήσεως*

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

115 Η Περιφέρεια NPDC υποστηρίζει ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πλάνη εκτιμήσεως, καθόσον χαρακτήρισε την AFR ως προβληματική επιχείρηση κατά την έννοια του σημείου 10, στοιχείο α΄, των κατευθυντήριων γραμμών και, επικουρικώς, του σημείου 11 των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών.

116 Όσον αφορά τον χαρακτηρισμό της AFR ως προβληματικής επιχειρήσεως κατά την έννοια του σημείου 10, στοιχείο α΄, των κατευθυντήριων γραμμών, η Επιτροπή έλαβε υπόψη για την ανάλυσή της μόνον τα οικονομικά αποτελέσματα της AFR που είχαν περιληφθεί στον πίνακα της αιτιολογικής σκέψεως 15 της προσβαλλομένης αποφάσεως και κάλυπταν την περίοδο από τις 31 Δεκεμβρίου 2001 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2004, ενώ η ενίσχυση χορηγήθηκε στις 4 Ιουλίου 2005. Κατά την προσφεύγουσα, η Επιτροπή δεν έλαβε υπόψη τα πρώτα θετικά αποτελέσματα του σχεδίου ανακάμψεως που υιοθέτησε η AFR κατά τον χρόνο της χορηγήσεως της προκαταβολής, καίτοι αυτά έγιναν αισθητά ήδη από το πρώτο τρίμηνο του 2005. Συγκεκριμένα, ο κύκλος εργασιών ανερχόταν σε 45 εκατομμύρια ευρώ στις 31 Δεκεμβρίου 2005, ήτοι σχεδόν διπλάσιος από τον αντίστοιχο κύκλο εργασιών, ύψους 22,7 εκατομμυρίων ευρώ, για την προηγούμενη χρήση. Οι ζημίες, οι οποίες ανέρχονταν σε 14,3 εκατομμύρια ευρώ στις 31 Δεκεμβρίου 2003, είχαν περιοριστεί σε 8,1 εκατομμύρια ευρώ στις 31 Δεκεμβρίου 2005. Από τις 4 Μαρτίου 2004 έως τις 30 Ιουνίου 2005 συνήφθησαν δώδεκα συμβάσεις παροχής υπηρεσιών, συνολικής αξίας 61 608 790 ευρώ. Οι συμβάσεις αυτές θα απέφεραν αθροιστικώς 31 805 650 ευρώ στη διάρκεια του πρώτου τριμήνου του 2005. Η Επιτροπή όμως δεν έλαβε υπόψη ούτε τα ως άνω σημάδια ανακάμψεως ούτε το γεγονός ότι η μείωση του κύκλου εργασιών του 2004 οφειλόταν στην εφαρμογή μιας στρατηγικής ανασυντάξεως της επιχειρήσεως στην αγορά των αμαξών που έχουν τα πλέον ειδικά τεχνικά χαρακτηριστικά και μεγάλη προστιθέμενη αξία.

117 Το ως άνω σχέδιο ανακάμψεως κοινοποιήθηκε στην Επιτροπή από τις γαλλικές αρχές, οι οποίες το περιέγραψαν λεπτομερώς σε επιστολή της 24ης Οκτωβρίου 2006. Αν η Επιτροπή εκτιμούσε ότι δεν είχε ενημερωθεί επαρκώς για το περιεχόμενό του, όφειλε να ζητήσει συμπληρωματικές πληροφορίες επ' αυτού, στο πλαίσιο της αρμοδιότητας που της απονέμει ο κανονισμός 659/1999 να διενεργεί ελέγχους. Κατά την προσφεύγουσα, η Επιτροπή ερευνούσε, γενικώς, καθ' όλη τη διαδικασία μόνο για ενοχοποιητικά στοιχεία, με συνέπεια να απορρίπτει αναγκαστικά κάθε στοιχείο το οποίο θα μπορούσε να αποδείξει ότι η AFR δεν ήταν πλέον, κατά τον χρόνο της χορηγήσεως των επιστρεπτέων προκαταβολών, προβληματική επιχείρηση.

118 Η Περιφέρεια NPDC υπογραμμίζει ότι τόσο η ίδια όσο και η CAD χορήγησαν τις επίμαχες επιστρεπτέες προκαταβολές ακριβώς λόγω των ως άνω σημαδιών ανακάμψεως, όπως αποδεικνύουν οι συζητήσεις που πραγματοποιήθηκαν συναφώς εντός των οργάνων της. Η Επιτροπή, κηρύσσοντας με την προσβαλλόμενη απόφαση τις επίδικες προκαταβολές ασύμβατες προς τις διατάξεις της Συνθήκης, μολονότι σκοπός τους ήταν να υποστηριχθεί η ανταγωνιστικότητα μιας καινοτόμου επιχειρήσεως που αναπτύσσει προϊόντα αιχμής, δεν έλαβε υπόψη τους παράγοντες στους οποίους αναφέρθηκε το αρμόδιο για τον ανταγωνισμό μέλος της Επιτροπής όταν παρουσίασε, στις 7 Ιουλίου 2008, το κείμενο που κατέστη κανονισμός (ΕΚ) 800/2008 της

Επιτροπής, της 6ης Αυγούστου 2008, για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων ως συμβατών με την κοινή αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων [107 ΣΛΕΕ και 108 ΣΛΕΕ] (ΕΕ L 214, σ. 3) (στο εξής: γενικός κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία), σκοπός του οποίου είναι να παράσχει στα κράτη μέλη την ευχέρεια να χορηγούν ενισχύσεις που προάγουν την απασχόληση, την ανταγωνιστικότητα και το περιβάλλον, χωρίς η Επιτροπή να μπορεί να επέμβει συναφώς.

119 Η Περιφέρεια NPDC ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή δεν ανέλυσε το οικονομικό και ανταγωνιστικό πλαίσιο εντός του οποίου εξελίσσονταν οι δραστηριότητες της AFR κατά τον χρόνο της χορηγήσεως των επιστρεπτέων προκαταβολών, ιδίως όσον αφορά τις προοπτικές αναπτύξεως του τομέα της σιδηροδρομικής μεταφοράς βαρέων οχημάτων με τον οδηγό τους. Στηρίζεται, αφενός, στην από 8 Σεπτεμβρίου 2005 μελέτη που εκπόνησε η ένωση «route roulante 2006», από την οποία προέκυπτε ότι η AFR θα μπορούσε να μετάσχει σε σχέδιο λειτουργίας «σιδηρο-αυτοκινητοδρόμου», ιδίως λόγω του ελάχιστου κόστους των προϊόντων της και, αφετέρου, σε μελέτη που πραγματοποίησε η AFR σχετικά με τις προσπάθειές της να βελτιώσει την ποιότητα των τεχνικών προδιαγραφών και να μειώσει το κόστος κατασκευής των προϊόντων της.

120 Η Επιτροπή παρέλειψε επίσης να λάβει υπόψη το γεγονός ότι στις 5 Νοεμβρίου 2004 εγκρίθηκε, υπέρ της AFR, επιδότηση ύψους 1,5 εκατομμυρίων ευρώ στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (FEDER), της οποίας η πρώτη δόση καταβλήθηκε τον Νοέμβριο του 2005, πράγμα που δεν θα συνέβαινε αν είχε αποδειχθεί ότι η AFR συγκεντρώνει τα χαρακτηριστικά προβληματικής επιχειρήσεως κατά την έννοια του δικαίου ανταγωνισμού της Ένωσης.

121 Κατά την άποψη της Περιφέρειας NPDC, η Επιτροπή υπέπεσε επίσης σε πλάνη εκτιμήσεως, καθόσον χαρακτήρισε, επικουρικώς, την AFR ως προβληματική επιχείρηση κατά την έννοια του σημείου 11 των κατευθυντήριων γραμμών, δεδομένου ότι δεν ελήφθησαν συναφώς υπόψη όλα τα κρίσιμα στοιχεία.

122 Η Περιφέρεια NPDC υποστηρίζει, τέλος, ότι η αντικατάσταση της πρώτης αποφάσεως με την προσβαλλόμενη απόφαση επιβεβαιώνει ότι η ανάλυση που πραγματοποίησε η Επιτροπή, κατά τη διοικητική διαδικασία, όσον αφορά το οικονομικό πλαίσιο

εντός του οποίου χορηγήθηκαν οι επιστρεπτέες προκαταβολές, ήταν ελλιπής. Όμως, η έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως δεν αίρει τον παράνομο χαρακτήρα της πρώτης αποφάσεως, δεδομένου ότι η Επιτροπή δεν προχώρησε σε νέα, εμπεριστατωμένη και λεπτομερή εξέταση των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών, αλλά περιορίστηκε στο να «καλύψει τεχνηέντως» τα κενά μιας ελλιπούς αναλύσεως.

123 Κατά την CAD, η Επιτροπή δεν εδέησε να αναλύσει το γενικό οικονομικό πλαίσιο στο οποίο εντασσόταν η εκ μέρους της χορήγηση της προκαταβολής, όπως διαμορφώθηκε με την πτώχευση πολλών βιομηχανιών του μεταλλουργικού τομέα. Η CAD υπογραμμίζει ότι η Περιφέρεια NPDC χαρακτηρίστηκε ως περιοχή του Στόχου 2 κατά την έννοια της ρυθμίσεως που ίσχυε για τα διαρθρωτικά ταμεία το χρονικό διάστημα από το 2000 έως το 2006, όπερ σημαίνει ότι επρόκειτο για περιοχή η οποία αντιμετώπιζε διαρθρωτικές δυσκολίες που καθιστούσαν αναγκαία την παροχή στηρίξεως υπό τη μορφή δημόσιων ενισχύσεων, με σκοπό την οικονομική και κοινωνική της αναμόρφωση.

124 Η CAD ισχυρίζεται επίσης ότι η AFR ασκούσε, κατά τον χρόνο της χορηγήσεως της προκαταβολής, σημαντική εμπορική δραστηριότητα. Συγκεκριμένα, η AFR παρουσίασε στην CAD συμβάσεις παροχής υπηρεσιών αξίας 30 398 301 ευρώ για την επίμαχη περίοδο. Κατά συνέπεια, δεν πληρούσε τα κριτήρια της προβληματικής επιχειρήσεως.

125 Επιπλέον, είχε τεθεί σε εφαρμογή και είχε κοινοποιηθεί στην Επιτροπή από τις γαλλικές αρχές με δύο επιστολές, της 27ης Απριλίου 2006 και της 24ης Οκτωβρίου 2006 αντιστοίχως, σχέδιο αναδιαρθρώσεως της εταιρίας AFR. Το σχέδιο στηριζόταν πρωτίστως στην ανασύνταξη της επιχειρήσεως στην αγορά των αμαξών που έχουν πιο ειδικά τεχνικά χαρακτηριστικά και μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία. Η στρατηγική αυτή εξηγεί την προσωρινή μείωση του κύκλου εργασιών, η οποία σημειώθηκε το 2004. Στη συνέχεια, όμως, η ίδια αυτή στρατηγική είχε ως συνέπεια τη μείωση του ελλείμματος της εταιρίας το 2005, την αύξηση του κύκλου της εργασιών από 22,6 εκατομμύρια ευρώ, το 2004, σε 45 εκατομμύρια ευρώ, το 2005, και την εγγραφή, στο σχετικό βιβλίο της εταιρίας, παραγγελιών οι οποίες, το 2006, αντιστοιχούσαν πλέον σε ποσό που υπερέβαινε τα 70 εκατομμύρια ευρώ. Αν η Επιτροπή εκτιμούσε ότι δεν είχε ενημερωθεί επαρκώς για την ανωτέρω περιγραφείσα επαναδραστηριοποίηση της AFR, όφειλε να ζητήσει συμπληρωματικές πληροφορίες επ' αυτής, στο πλαίσιο της αρμοδιότητας που της απονέμει ο κανονισμός 659/1999 να διενεργεί ελέγχους. Κατά την προσφεύγουσα, η Επιτροπή ερευνούσε, γενικώς, καθ' όλη τη διαδικασία μόνο

για ενοχοποιητικά στοιχεία, με συνέπεια να απορρίπτει αναγκαστικά κάθε στοιχείο το οποίο θα μπορούσε να αποδείξει ότι η AFR δεν ήταν πλέον, κατά τον χρόνο της χορηγήσεως των επιστρεπτέων προκαταβολών, προβληματική επιχείρηση.

126 Εξάλλου, η προσβαλλόμενη απόφαση θα έπρεπε να εξεταστεί και υπό το πρίσμα της ανακοινώσεως της Επιτροπής περί των κοινοτικών κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις στις σιδηροδρομικές επιχειρήσεις (ΕΕ 2008, C 184, σ. 13, στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στις σιδηροδρομικές επιχειρήσεις), η οποία προέκρινε ορισμένα μέτρα προς διευκόλυνση της χορηγήσεως δημόσιων ενισχύσεων στις επιχειρήσεις του σιδηροδρομικού τομέα.

127 Επιπλέον, κατά τη νομολογία των γαλλικών δικαστηρίων, μόνο βάσει των στοιχείων που περιέχει το απόσπασμα του μητρώου εμπορίου και εταιριών μπορεί να διαπιστωθεί αν μια επιχείρηση είναι προβληματική ή όχι.

128 Η επιτροπή αμφισβητεί το βάσιμο των επιχειρημάτων που προβάλλουν οι προσφεύγουσες.

β) Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

129 Προκαταρκτικώς, υπενθυμίζεται ότι, το άρθρο 107, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ παρέχει στην Επιτροπή ευρεία διακριτική ευχέρεια (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 17ης Σεπτεμβρίου 1980, 730/79, Philip Morris Holland κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1980/ΙΙΙ, σ. 13, σκέψη 17, και της 29ης Απριλίου 2004, C-372/97, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2004, σ. I-3679, σκέψη 83).

130 Η Επιτροπή μπορεί να θέτει στον εαυτό της, προς άσκηση της διακριτικής της ευχέρειας, ενδεικτικούς κανόνες μέσω πράξεων όπως είναι οι εφαρμοστέες εν προκειμένω κατευθυντήριες γραμμές, εφόσον οι κανόνες αυτοί δεν αντιβαίνουν στις διατάξεις της Συνθήκης. Σε περίπτωση που η Επιτροπή έχει εκδώσει τέτοια πράξη, δεσμεύεται από αυτήν (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Ιουνίου 2005, Τ-171/02, Regione autonoma della Sardegna κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. II-2123, σκέψη 95 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

131 Συνεπώς, στον δικαστή απόκειται να ελέγξει αν η Επιτροπή τήρησε τους κανόνες τους οποίους έθεσε στον εαυτό της (βλ. απόφαση Regione autonoma della Sardegna κατά Επιτροπής, σκέψη 130 ανωτέρω, σκέψη 77).

132 Πάντως, όταν η ευρεία διακριτική ευχέρεια που αναγνωρίζεται στην Επιτροπή, όπως έχει ενδεχομένως αποσαφηνιστεί με τους ενδεικτικούς κανόνες τους οποίους αυτή θέσπισε, συνεπάγεται πολύπλοκες εκτιμήσεις οικονομικής και κοινωνικής φύσεως εντός κοινοτικού πλαισίου, ο δικαστής ασκεί περιορισμένο έλεγχο επ' αυτών. Συγκεκριμένα, ελέγχει απλώς και μόνον ότι τηρήθηκαν οι διαδικαστικοί κανόνες και η υποχρέωση αιτιολογήσεως, ότι τα πραγματικά περιστατικά ήσαν ακριβή και ότι δεν συντρέχει περίπτωση πρόδηλης πλάνης εκτιμήσεως και καταχρήσεως εξουσίας (βλ. απόφαση Regione autonoma della Sardegna κατά Επιτροπής, σκέψη 130 ανωτέρω, σκέψη 78 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

133 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, μολονότι η έννοια προβληματική επιχείρηση δεν ορίζεται στο δίκαιο της Ένωσης, η Επιτροπή εκτιμά, στο σημείο 9 των κατευθυντήριων γραμμών, ότι μια επιχείρηση είναι προβληματική «εφόσον δεν είναι ικανή, με δικούς της οικονομικούς πόρους ή με τους πόρους που είναι ικανή να εξασφαλίσει από τους ιδιοκτήτες/μετόχους της και τους πιστωτές της, να ανακόψει τη ζημιογόνο πορεία της, η οποία, χωρίς εξωτερική παρέμβαση από το κράτος, θα την οδηγήσει προς μία σχεδόν βέβαιη οικονομική εξαφάνιση βραχυπρόθεσμα ή μεσοπρόθεσμα».

134 Στο σημείο 10, στοιχείο α΄, των κατευθυντήριων γραμμών διευκρινίζεται μια επιχείρηση θεωρείται, «καταρχήν και ανεξαρτήτως μεγέθους», προβληματική, αν πρόκειται για εταιρεία περιορισμένης ευθύνης, «εφόσον έχει απολεσθεί πάνω από το μισό του εγγεγραμμένου της κεφαλαίου και άνω του ενός τετάρτου του κεφαλαίου αυτού

έχει απολεσθεί κατά τη διάρκεια των δώδεκα τελευταίων μηνών». Βάσει του σημείου 10, στοιχείο γ΄, των κατευθυντήριων γραμμών, το αυτό ισχύει για κάθε εταιρία, ανεξαρτήτως της μορφής της, που πληροί τις προϋποθέσεις του εφαρμοστέου εθνικού δικαίου όσον αφορά την υπαγωγή σε συλλογική πτωχευτική διαδικασία.

135 Το σημείο 11 των κατευθυντήριων γραμμών έχει ως εξής:

«Ακόμα και στην περίπτωση που δεν συντρέχει καμία από τις περιστάσεις που αναφέρονται στο σημείο 10, μια εταιρεία μπορεί να συνεχίσει να θεωρείται προβληματική, ιδιαίτερα όταν υπάρχουν οι συνήθεις ενδείξεις μιας προβληματικής επιχείρησης όπως αύξηση των ζημιών, μείωση του κύκλου εργασιών, διόγκωση των αποθεμάτων, πλεονάζουσα παραγωγική ικανότητα, φθίνουσα ταμειακή ροή, αυξανόμενη δανειοληψία, αύξηση των οικονομικών επιβαρύνσεων καθώς και εξασθένιση ή εξαφάνιση της αξίας του καθαρού ενεργητικού. Στις σοβαρότερες περιπτώσεις, η επιχείρηση μπορεί να έχει ήδη κηρυχθεί σε πτώχευση ή να αποτελεί αντικείμενο συλλογικής πτωχευτικής διαδικασίας σύμφωνα με τις διατάξεις του εθνικού δικαίου που τη διέπει. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές ισχύουν για κάθε ενίσχυση που χορηγείται στο πλαίσιο τέτοιας διαδικασίας και η οποία επιτρέπει στην επιχείρηση να συνεχίσει τη δραστηριότητά της. Σε κάθε περίπτωση, μία προβληματική επιχείρηση είναι επιλέξιμη μόνο εφόσον αποδεδειγμένα αδυνατεί να εξασφαλίσει την ανάκαμψή της με δικούς της πόρους ή με την λήψη κεφαλαίων από τους ιδιοκτήτες/μετόχους ή από πηγές της αγοράς.»

136 Εν προκειμένω, η Επιτροπή θεμελίωσε τον χαρακτηρισμό της AFR ως προβληματικής επιχειρήσεως, κυρίως, στο σημείο 10, στοιχείο α΄, των κατευθυντήριων γραμμών. Συναφώς, επισήμανε ότι η AFR παρουσίαζε αρνητικά ίδια κεφάλαια από το 2001 και δεν ήταν, κατά τον χρόνο της χορηγήσεως της ενισχύσεως, ικανή να αντιστρέψει αυτή την τάση και να επιστρέψει σε θετικά ίδια κεφάλαια. Η Επιτροπή στηρίχθηκε στα μη αμφισβητηθέντα από τις προσφεύγουσες οικονομικά στοιχεία που παρέθεσε στην αιτιολογική σκέψη 15 της προσβαλλομένης αποφάσεως, από τα οποία προκύπτει ότι τα ίδια κεφάλαια της AFR ήσαν αρνητικά κατά 6,6 εκατομμύρια ευρώ στις

31 Δεκεμβρίου 2001, κατά 8,7 εκατομμύρια ευρώ στις 31 Δεκεμβρίου 2002, κατά 23 εκατομμύρια ευρώ στις 31 Δεκεμβρίου 2003 και κατά 21,09 εκατομμύρια ευρώ στις 31 Δεκεμβρίου 2004.

137 Επικουρικώς, η Επιτροπή έκρινε, με τις αιτιολογικές σκέψεις 38 και 39 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι η AFR πληρούσε τα κριτήρια του ορισμού της προβληματικής επιχειρήσεως, κατά την έννοια του σημείου 11 των κατευθυντήριων γραμμών. Στηρίχθηκε συναφώς στη διαρκή μείωση του κύκλου εργασιών της AFR και στην παρατεταμένα ζημιογόνο λειτουργία της. Πράγματι, από τα μη αμφισβητηθέντα από τις προσφεύγουσες οικονομικά στοιχεία που περιέχει η αιτιολογική σκέψη 15 της προσβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι ο κύκλος εργασιών της AFR, ο οποίος ανερχόταν σε 70 εκατομμύρια ευρώ στις 31 Δεκεμβρίου 2002 και σε 42,7 εκατομμύρια ευρώ στις 31 Δεκεμβρίου 2003, είχε μειωθεί σε μόλις 22,7 εκατομμύρια ευρώ στις 31 Δεκεμβρίου 2004. Τα στοιχεία αυτά καταδεικνύουν επίσης ότι η εταιρία είχε αρνητικό καθαρό αποτέλεσμα ύψους 10 500 000 ευρώ στις 31 Δεκεμβρίου 2001, 2 083 746 ευρώ στις 31 Δεκεμβρίου 2002, 14 270 634 ευρώ στις 31 Δεκεμβρίου 2003 και 11 589 620 ευρώ στις 31 Δεκεμβρίου 2004.

138 Η Επιτροπή τόνισε επίσης, στην αιτιολογική σκέψη 39 της προσβαλλομένης αποφάσεως, ότι τον Ιανουάριο του 2004 η AFR περιήλθε σε αδυναμία έγκαιρης εξοφλήσεως των ανερχόμενων σε 4,3 εκατομμύρια ευρώ οφειλών της από κοινωνικές εισφορές και φόρους και υποχρεώθηκε, κατά συνέπεια, να υποβάλει στις αρμόδιες αρχές αίτηση αναστολής πληρωμών και καταρτίσεως σχεδίου αποπληρωμής των οφειλών αυτών.

139 Η Επιτροπή έλαβε, εξάλλου, υπόψη στη σκέψη 40 της προσβαλλομένης αποφάσεως τα στοιχεία που επικαλέστηκαν οι γαλλικές αρχές, ήτοι αφενός, τις πιστώσεις οι οποίες χορηγήθηκαν στην AFR (υπό τη μορφή, τόσο της αυξήσεως, εκ μέρους μιας ιδιωτικής τράπεζας, του χρεωστικού ορίου σε τρεχούμενο λογαριασμό της AFR όσο και των προκαταβολών που εισέπραξε από πελάτες της) και, αφετέρου, το γεγονός ότι ένα συγκεκριμένο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα είχε παράσχει διάφορες εγγυήσεις υπέρ της AFR. Ωστόσο, η Επιτροπή εκτίμησε, πρώτον, ότι η AFR ήταν, λαμβανομένων υπόψη των αρνητικών της ίδιων κεφαλαίων, αδύνατο να υπερκεράσει τις οικονομικές της δυσκολίες με δικούς της πόρους, δεύτερον, ότι η μέτοχος της AFR, παρά τις προσπάθειές της να στηρίξει την εταιρία, δεν ήταν σε θέση να διασφαλίσει μόνη της την ανάκαμψη της θυγατρικής της και, τρίτον, ότι οι προαναφερθείσες πιστώσεις

και εγγυήσεις μαρτυρούσαν το πολύ την ικανότητα της εταιρίας να λάβει βραχυπρόθεσμες πιστώσεις για περιορισμένα ποσά και δεν μπορούσαν να στηρίξουν τη διαπίστωση ότι η AFR θα μπορούσε να αντιμετωπίσει τις δυσκολίες της χάρη σε χρηματοδότησή της από πηγές της αγοράς.

140 Τέλος, στην προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή απέρριψε, με τις αιτιολογικές σκέψεις 42 και 43, το επιχείρημα ότι τα μέτρα για την ανάκαμψη της AFR, τα οποία τέθηκαν σε εφαρμογή από το 2004, άρχισαν να παράγουν θετικά αποτελέσματα κατά τους μήνες που προηγήθηκαν της χορηγήσεως των επιστρεπτέων προκαταβολών. Η Επιτροπή θεώρησε ότι τα αποτελέσματα για τα οποία γίνεται λόγος ήσαν μέτρια, συμπτωματικά, αφορούσαν μία πολύ περιορισμένη χρονική περίοδο και δεν θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως σοβαρές ενδείξεις ανακάμψεως της οικονομικής καταστάσεως της AFR, σε σύγκριση με τα στοιχεία που αποδείκνυαν την ύπαρξη σοβαρών δυσκολιών, όπως το αρνητικό καθαρό αποτέλεσμα και τα αρνητικά ίδια κεφάλαια από το 2001 και εντεύθεν.

141 Διαπιστώνεται, κατ' αρχάς, ότι ορθώς η Επιτροπή έκρινε ότι μια επιχείρηση, η οποία παρουσιάζει αρνητικά ίδια κεφάλαια και αρνητικό καθαρό αποτέλεσμα, τεκμαίρεται ότι είναι προβληματική, βάσει των κριτηρίων που θέτει το σημείο 11 των κατευθυντήριων γραμμών.

142 Όσον αφορά τα στοιχεία τα οποία, κατά τις προσφεύγουσες, έπρεπε να ληφθούν υπόψη από την Επιτροπή, επισημαίνεται ότι οι γαλλικές αρχές είχαν ενημερώσει την Επιτροπή, με τις από 27 Απριλίου 2006 και από 24 Οκτωβρίου 2006 επιστολές τους, ότι ελήφθησαν μέτρα αναδιαρθρώσεως της AFR. Συγκεκριμένα, υπογράμμισαν, με την επιστολή της 24ης Οκτωβρίου 2006, ότι η μείωση του κύκλου εργασιών το 2004 συνδεόταν με τη βούληση της εταιρίας να αποχωρήσει από την αγορά των αμαξών που δεν έχουν ειδικά τεχνικά χαρακτηριστικά και ότι τα πρώτα ενθαρρυντικά σημάδια εμφανίστηκαν από το 2005, με κύκλο εργασιών 45 εκατομμυρίων ευρώ το 2005 και βιβλίο παραγγελιών οι οποίες αντιστοιχούσαν σε ποσό που υπερέβαινε τα 70 εκατομμύρια ευρώ στο τέλος του 2006.

143 Εντούτοις, τόσο ο κύκλος εργασιών της AFR στις 31 Δεκεμβρίου 2005 όσο και το ποσό στο οποίο αντιστοιχούσαν οι ανεκτέλεστες παραγγελίες πελατών της εταιρίας στο τέλος του 2006 είναι στοιχεία μεταγενέστερα της χορηγήσεως των επίδικων προκαταβολών, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 4 Ιουλίου 2005. Συναφώς, η νομολογία διευκρινίζει σαφώς ότι το ζήτημα αν ένα μέτρο συνιστά ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ πρέπει να επιλύεται βάσει της καταστάσεως η οποία υφίστατο κατά τον χρόνο που ελήφθη το μέτρο αυτό. Αν η Επιτροπή ελάμβανε υπόψη μεταγενέστερα στοιχεία, θα ευνοούσε τα κράτη μέλη τα οποία παραβαίνουν την υποχρέωσή τους να κοινοποιήσουν, στο στάδιο του σχεδίου, τις ενισχύσεις που προτίθενται να χορηγήσουν (βλ. απόφαση Biria, σκέψη 12 ανωτέρω, σκέψη 120 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

144 Επιπλέον, τυχόν βελτίωση της καταστάσεως της δικαιούχου επιχειρήσεως στη διάρκεια του έτους κατά το οποίο χορηγήθηκαν τα επίδικα μέτρα δεν επηρεάζει την εκτίμηση της καταστάσεώς της κατά τον χρόνο της χορηγήσεως, ιδίως διότι δεν μπορεί να αποκλειστεί το ενδεχόμενο η ύπαρξη των μέτρων αυτών να επηρέασε την ως άνω εξέλιξη (βλ. απόφαση Biria, σκέψη 12 ανωτέρω, σκέψεις 148 και 170).

145 Επομένως, η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως καθόσον δεν έλαβε υπόψη τον κύκλο εργασιών της AFR στις 31 Δεκεμβρίου 2005 και την αξία των ανεκτέλεστων παραγγελιών της στο τέλος του 2006.

146 Όσον αφορά το επιχείρημα που προέβαλαν οι προσφεύγουσες σχετικά με τα πρώτα θετικά αποτελέσματα των μέτρων ανακάμψεως της AFR τα οποία τέθηκαν σε εφαρμογή το 2004, ήτοι την αύξηση του κύκλου εργασιών της AFR κατά το πρώτο τρίμηνο του 2005, τη μείωση των ζημιών και την αξία των συμβάσεων που συνήφθησαν κατά την περίοδο από τις 4 Μαρτίου 2004 έως τις 30 Ιουνίου 2005, διαπιστώνεται ότι ορθώς η Επιτροπή επισήμανε, τόσο στην προσβαλλόμενη απόφαση όσο και στα έγγραφά της, ότι κανένα από τα ως άνω στοιχεία, λαμβανομένου υπόψη ότι, αφενός, ήσαν μικρής σημασίας και, αφετέρου, αφορούσαν σχετικά περιορισμένο χρονικό διάστημα, δεν μπορούσε να ανατρέψει το τεκμήριο ότι η AFR, η οποία παρουσίαζε αρνητικά ίδια κεφάλαια και σημαντικές ζημίες από το 2001, ήταν προβληματική επιχείρηση κατά τον χρόνο της χορηγήσεως των επίδικων προκαταβολών, βάσει των κριτηρίων που θέτει το σημείο 11 των κατευθυντήριων γραμμών. Το αυτό ισχύει και για τις προοπτικές αναπτύξεως του τομέα της σιδηροδρομικής μεταφοράς βαρέων οχημάτων με τον οδηγό τους, στις οποίες αναφέρθηκε η Περιφέρεια NPDC, λαμβανομένου υπόψη του συγκυριακού και αβέβαιου χαρακτήρα τους. Πράγματι, το ύψος

των ζημιών και των χρηματικών οφειλών συνιστά, αυτό καθαυτό, επαρκές κριτήριο για να διαπιστωθεί ότι μια επιχείρηση είναι προβληματική [βλ., σχετικώς, όσον αφορά τις κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές του 1999, σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και την αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων (ΕΕ 1999, C 288, σ. 2), απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Ιουνίου 2005, Τ-349/03, Corsica Ferries France κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. II-2197, σκέψη 191, και απόφαση Biria, σκέψη 12 ανωτέρω, σκέψη 135].

147 Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή, η οποία ήταν σε θέση να αποφανθεί επί του χαρακτηρισμού της AFR ως προβληματικής επιχειρήσεως βάσει των πληροφοριακών στοιχείων που διέθετε, δεν ήταν υποχρεωμένη να καλέσει τη Γαλλική Δημοκρατία να της παράσχει περαιτέρω πληροφοριακά στοιχεία (βλ. σχετικώς, απόφαση του Δικαστηρίου της 22ας Μαρτίου 2001, Γαλλία κατά Επιτροπής, σκέψη 45 ανωτέρω, σκέψη 28).

148 Το επιχείρημα της NPDC, ότι η Επιτροπή παρέλειψε να λάβει υπόψη την επιδότηση που χορηγήθηκε στην AFR στο πλαίσιο του FEDER τον Νοέμβριο του 2005, πρέπει επίσης να απορριφθεί. Η χορήγηση επιδοτήσεως στο πλαίσιο του FEDER, την οποία οι γαλλικές αρχές αποφάσισαν δυνάμει της κατανομής των αρμοδιοτήτων μεταξύ Επιτροπής και κρατών μελών, όπως απορρέει ιδίως από τον κανονισμό (ΕΚ) 1260/1999 του Συμβουλίου, της 21ης Ιουνίου 1999, περί γενικών διατάξεων για τα διαρθρωτικά Ταμεία (ΕΕ L 161, σ. 1), δεν δεσμεύει στην πράξη την Επιτροπή όσον αφορά τον χαρακτηρισμό της δικαιούχου της ως άνω επιδοτήσεως ως προβληματικής επιχειρήσεως, βάσει της εφαρμοστέας επί των κρατικών ενισχύσεων ρυθμίσεως του δικαίου της Ένωσης.

149 Όσον αφορά το επιχείρημα της CAD το οποίο στηρίζεται στις κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στις σιδηροδρομικές επιχειρήσεις, διαπιστώνεται ότι οι εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές δεν έχουν εφαρμογή στην υπό κρίση υπόθεση, δεδομένου ότι η AFR δεν αποτελεί σιδηροδρομική επιχείρηση κατά την έννοια του ορισμού που δίνει το άρθρο 3 της οδηγίας 91/440/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Ιουλίου 1991, για την ανάπτυξη των κοινοτικών σιδηροδρόμων (ΕΕ L 237, σ. 25).

150 Ως προς το επιχείρημα που αντλεί η CAD από τη νομολογία των γαλλικών δικαστηρίων σχετικά με τον ορισμό της προβληματικής επιχειρήσεως, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, οι έννοιες της έννομης τάξεως της Ένωσης δεν πρέπει, κατ' αρχήν, να ορίζονται βάσει μίας ή περισσοτέρων εθνικών εννόμων τάξεων, εφόσον τούτο δεν προβλέπεται ρητώς (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 22ας Μαΐου 2003, C-103/01, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 2003, σ. I-5369, σκέψη 33 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Εν προκειμένω, πάντως, οι κατευθυντήριες γραμμές δεν περιέχουν οποιαδήποτε αναφορά στις εθνικές έννομες τάξεις, παρά μόνον όσον αφορά τον ορισμό μιας συλλογικής πτωχευτικής διαδικασίας, η οποία ουδεμία σχέση έχει με την υπό κρίση υπόθεση. Επομένως, η νομολογία των γαλλικών δικαστηρίων δεν συνιστά στοιχείο το οποίο πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την εκτίμηση της νομιμότητας του χαρακτηρισμού, με την προσβαλλόμενη απόφαση της Επιτροπής, της AFR ως προβληματικής επιχειρήσεως.

151 Εξάλλου, ο χαρακτηρισμός της Περιφέρειας NPDC ως περιοχής του Στόχου 2 κατά την έννοια της ρυθμίσεως που ίσχυε για τα διαρθρωτικά ταμεία το χρονικό διάστημα από το 2000 έως το 2006, τον οποίο επικαλέστηκε η CAD, δεν αποτελεί κρίσιμο στοιχείο που θα έπρεπε να ληφθεί υπόψη από την Επιτροπή, υπό τις περιστάσεις της συγκεκριμένης υποθέσεως, κατά την εκτίμηση του ζητήματος αν η AFR ήταν προβληματική επιχείρηση. Σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές, το γεγονός ότι μια προβληματική επιχείρηση έχει την έδρα της σε ενισχυόμενη περιφέρεια είναι στοιχείο το οποίο η Επιτροπή πρέπει να λάβει υπόψη κατά την εκτίμηση του συμβατού της ενισχύσεως που χορηγήθηκε για την αναδιάρθρωση της εν λόγω επιχειρήσεως. Ωστόσο, τούτο δεν σημαίνει σε καμία περίπτωση ότι πρόκειται για στοιχείο το οποίο πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά τον χαρακτηρισμό της οικείας επιχειρήσεως ως προβληματικής.

152 Όσον αφορά το επιχείρημα της Περιφέρειας NPDC περί παραβάσεως του γενικού κανονισμού απαλλαγής κατά κατηγορία, διαπιστώνεται ότι η Περιφέρεια NPDC δεν διευκρινίζει ποια διάταξη της εν λόγω ρυθμίσεως παρέβη η Επιτροπή εκδίδοντας την προσβαλλόμενη απόφαση. Κατά συνέπεια, η αιτίαση αυτή πρέπει να απορριφθεί.

153 Από το σύνολο των ανωτέρω σκέψεων προκύπτει ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως χαρακτηρίζοντας την AFR ως προβληματική επιχείρηση.

154 Επομένως, πρέπει να απορριφθούν τόσο το δεύτερο σκέλος του τέταρτου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση Τ-267/08, το οποίο αφορά εσφαλμένο χαρακτηρισμό της AFR ως προβληματικής επιχειρήσεως, όσο και ο τρίτος λόγος ακυρώσεως στην υπόθεση Τ-279/08, ο οποίος αφορά πλάνη εκτιμήσεως ως προς την έννοια της προβληματικής επιχειρήσεως.

7. *Επί του πέμπτου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση Τ-267/08, ο οποίος αφορά πλάνη εκτιμήσεως σε σχέση με το υποτιθέμενο πλεονέκτημα το οποίο άντλησε η AFR από τις επιστρεπτέες προκαταβολές*

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

155 Η Περιφέρεια NPDC ισχυρίζεται ότι υφίσταται ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 ΣΛΕΕ μόνον αν το επιτόκιο που συμφωνήθηκε για την επιστροφή των προκαταβολών δεν θα μπορούσε να έχει επιτευχθεί από τη δικαιούχο τους υπό παρόμοιες συνθήκες στη χρηματοπιστωτική αγορά. Εν προκειμένω, όμως, η Επιτροπή απέρριψε όλα τα κοινοποιηθέντα από τις γαλλικές αρχές στοιχεία, τα οποία αποδείκνυαν ότι η AFR εξακολουθούσε να χαίρει της εμπιστοσύνης των τραπεζών και των πελατών της κατά τον χρόνο της χορηγήσεως των επίδικων προκαταβολών, βάσει «συγκεκριμένων προϊόντων που προτείνονται από συγκεκριμένα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα», χωρίς να προχωρήσει σε ανάλυση της οικείας αγοράς. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι η AFR θα αδυνατούσε να εξασφαλίσει κεφάλαια, στην αγορά, με επιτόκιο αντίστοιχο ή ανάλογο προς αυτό που συμφωνήθηκε με την Περιφέρεια NPDC και την CAD. Ως εκ τούτου, δεν αποδείχθηκε ότι οι επίδικες προκαταβολές αποφέρουν πλεονέκτημα στην AFR.

156 Η Περιφέρεια NPDC υπογραμμίζει ότι η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι οι προσφεύγουσες ενήργησαν, εν προκειμένω, διαφορετικά από ιδιώτη επενδυτή. Οι επίδικες προκαταβολές χορηγήθηκαν ως μέτρο συνοδευτικό του σχεδίου ανακάμψεως της AFR, λαμβανομένων υπόψη των προοπτικών αναπτύξεως και επανόδου της. Η AFR είχε λάβει πιστώσεις και εγγυήσεις, οι οποίες αποδείκνυαν την εμπιστοσύνη των εμπορικών της εταίρων, και η Επιτροπή δεν απέδειξε ότι αυτές οι πιστώσεις και οι εγγυήσεις

ήσαν ανεπαρκείς για να εξασφαλίσουν τη στήριξη της αγοράς προς την AFR, προκειμένου να υπερκεράσει τις δυσκολίες που αντιμετώπιζε.

157 Η Επιτροπή αμφισβητεί το βάσιμο των επιχειρημάτων της Περιφέρειας NPDC.

β) Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

158 Για να διαπιστωθεί αν ένα κρατικό μέτρο συνιστά ενίσχυση, πρέπει να εξεταστεί αν η δικαιούχος επιχείρηση αντλεί οικονομικό πλεονέκτημα το οποίο δεν θα είχε αποκομίσει υπό τις συνήθεις συνθήκες της αγοράς (απόφαση του Δικαστηρίου της 11ης Ιουλίου 1996, C-39/94, SFEI κ.λπ., Συλλογή 1996, σ. I-3547, σκέψη 60· απόφαση Westdeutsche Landesbank Girozentrale και Land Nordrhein-Westfalen κατά Επιτροπής, σκέψη 74 ανωτέρω, σκέψη 243, και απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 3ης Μαρτίου 2010, T-163/05, Bundesverband deutscher Banken κατά Επιτροπής, Συλλογή 2010, σ. II-387, σκέψη 35).

159 Προς τούτο, ενδείκνυται η εφαρμογή του αναφερόμενου στην προσβαλλόμενη απόφαση κριτηρίου, το οποίο βασίζεται στις δυνατότητες της δικαιούχου επιχειρήσεως να εξασφαλίσει τα επίμαχα ποσά υπό παρεμφερείς συνθήκες στην κεφαλαιαγορά. Ειδικότερα, πρέπει να τεθεί το ερώτημα κατά πόσον ένας ιδιώτης επενδυτής θα είχε προβεί στην επίμαχη πράξη υπό τους ίδιους όρους (βλ. απόφαση Cityflyer Express κατά Επιτροπής, σκέψη 112 ανωτέρω, σκέψη 51).

160 Εν προκειμένω, επισημαίνεται ότι η Επιτροπή στηρίχθηκε, με την αιτιολογική σκέψη 28 της προσβαλλομένης αποφάσεως, στη διαπίστωση ότι η AFR, λαμβανομένης υπόψη της οικονομικής της καταστάσεως, δεν θα μπορούσε να εξασφαλίσει, στη χρηματοπιστωτική αγορά, κεφάλαια υπό όρους τόσο ευνοϊκούς όσο οι συμφωνηθέντες με τις προσφεύγουσες, δεδομένου ότι οι επίδικες προκαταβολές χορηγήθηκαν χωρίς να έχει συσταθεί ασφάλεια που να εγγυάται την επιστροφή τους, ενώ το επιτόκιο το οποίο εφαρμόστηκε αντιστοιχεί σε δάνεια «συνοδευόμενα από τις συνήθεις εγγυήσεις». Από την ανάλυση της πρακτικής των χρηματοπιστωτικών αγορών που

περιείχε η μελέτη την οποία πραγματοποίησε το 2004 για λογαριασμό της Επιτροπής ένας ελεγκτικός οίκος (βλ. ανωτέρω σκέψεις 49 και 53) και στην οποία ανάγεται η έκδοση της ανακοινώσεως του 2008 για τα επιτόκια αναφοράς προκύπτει ότι, στις περιπτώσεις όπου συντρέχουν κίνδυνοι ανάλογοι με αυτούς που υφίσταντο εν προκειμένω, ήτοι σε περιπτώσεις προβληματικών επιχειρήσεων οι οποίες παρέχουν χαμηλές εγγυήσεις, το επιτόκιο αναφοράς προσαυξάνεται κατά 1 000 μονάδες βάσης.

161 Εξάλλου, ορθώς η Επιτροπή απέρριψε, στις αιτιολογικές σκέψεις 29 έως 32 της προσβαλλομένης αποφάσεως, τα στοιχεία που προέβαλαν οι γαλλικές αρχές για να αποδείξουν ότι η AFR εξακολουθούσε να χαίρει της εμπιστοσύνης των τραπεζών και των πελατών της κατά τον χρόνο της χορηγήσεως των προκαταβολών. Πράγματι, η αύξηση, εκ μέρους ιδιωτικής τράπεζας, του χρεωστικού ορίου τρεχούμενου λογαριασμού, αντιθέτως προς τις επίδικες προκαταβολές οι οποίες αφορούσαν μια τριετία, αποτελεί πολύ βραχυπρόθεσμη πίστωση, οπότε δεν υπόκειται στις ίδιες αναλύσεις κινδύνου από μέρους των πιστωτών. Κατά συνέπεια, το γεγονός ότι ένας οφειλέτης μπορεί να λάβει βραχυπρόθεσμη πίστωση δεν αρκεί για να εκτιμηθούν οι δυνατότητές του να εξασφαλίσει πιο μακροπρόθεσμο δάνειο, του οποίου η επιστροφή θα εξαρτηθεί από την ικανότητα επιβίωσεώς του. Επιπλέον, οι προκαταβολές τις οποίες έδωσαν οι πελάτες της AFR ήσαν αντεγγυημένες από ανεξάρτητο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, όπερ σημαίνει ότι οι πελάτες αυτοί δεν διέτρεχαν κινδύνους από την οικονομική κατάσταση της AFR και, επομένως, δεν είχαν λόγους να προβούν, πριν δώσουν τις επίμαχες προκαταβολές, σε ανάλυση της οικονομικής ευρωστίας της επιχειρήσεως ανάλογη με εκείνη που θα πραγματοποιούσε ένας πιστωτής, ο οποίος θα εξέταζε το ενδεχόμενο να χορηγήσει δάνειο χωρίς να έχει συσταθεί ασφάλεια.

162 Κατά συνέπεια, από την προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι η Επιτροπή πραγματοποίησε, ως όφειλε, την απαιτούμενη ανάλυση, προκειμένου να βεβαιωθεί ότι η δικαιούχος της ενισχύσεως δεν θα μπορούσε να λάβει δάνειο υπό παρόμοιους όρους από τις χρηματοπιστωτικές αγορές. Επιπροσθέτως, η Περιφέρεια NPDC δεν προσκόμισε κάποιο στοιχείο που να αποδεικνύει ότι η ως άνω ανάλυση έπασχε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως.

163 Κατόπιν των ανωτέρω, ο πέμπτος λόγος ακυρώσεως στην υπόθεση Τ-267/08 είναι απορριπτέος ως αβάσιμος.

8. *Επί του έκτου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση Τ-267/08, ο οποίος αφορά πλάνη εκτιμήσεως κατά τον υπολογισμό του ποσού της ενισχύσεως*

α) Επί του πρώτου σκέλους του έκτου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση Τ-267/08, το οποίο αφορά παράλειψη καθορισμού του ποσού της ενισχύσεως που πρέπει να ανακτηθεί

Επιχειρήματα των διαδίκων

164 Η Περιφέρεια NPDC υποστηρίζει ότι η Επιτροπή υποχρεούται, όταν αποφασίζει να διατάξει την ανάκτηση μιας ενισχύσεως, να καθορίσει το ποσό της ενισχύσεως που πρέπει να αναζητηθεί. Κατά την προσφεύγουσα, η νομολογία μπορεί μεν να δέχεται ότι η Επιτροπή δύναται να προβεί σε κατά προσέγγιση εκτίμηση του ποσού της ενισχύσεως, εφόσον συντρέχουν ιδιαίτερες δυσκολίες, ωστόσο οι περιστάσεις αυτές υπόκεινται σε πλήρη έλεγχο εκ μέρους του δικαστή της Ένωσης. Εν προκειμένω, η Επιτροπή παρέβη όλες τις υποχρεώσεις που υπέχει όσον αφορά τον καθορισμό του ποσού της ενισχύσεως, δεδομένου ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν περιέχει οποιαδήποτε εκτίμηση σχετική με το ποσό αυτό.

165 Η Επιτροπή όφειλε, εφόσον χρειαζόταν διευκρινίσεις σχετικά με το επιτόκιο που ίσχυε κατά τον χρόνο της χορηγήσεως της ενισχύσεως, να τις ζητήσει από τις γαλλικές αρχές ή να απευθύνει σχετική διαταγή στη Γαλλική Δημοκρατία. Άλλωστε, η Επιτροπή δεν επικαλείται την ύπαρξη ιδιαίτερων δυσκολιών ως προς τον προσδιορισμό του ακριβούς ύψους της ενισχύσεως. Τέτοιες δυσκολίες δεν υφίσταντο, δεδομένου, αφενός, ότι η πενταετία είναι εύλογο διάστημα προκειμένου να αποσαφηνιστεί το ζήτημα των επιτοκίων που ίσχυαν κατά τον χρόνο της χορηγήσεως της ενισχύσεως και, αφετέρου, ότι η έρευνα που απαιτείται για να διαπιστωθεί αν ένα επιτόκιο είναι χαμηλότερο από την αγοραία αξία δεν συνιστά ανυπέρβλητη δυσκολία για την Επιτροπή.

166 Η Επιτροπή ζητεί την απόρριψη του σκέλους αυτού.

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

167 Υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, ουδεμία διάταξη του δικαίου της Ένωσης απαιτεί από την Επιτροπή, όταν διατάσσει την επιστροφή ενισχύσεως η οποία κηρύχθηκε ασύμβατη προς την κοινή αγορά, να καθορίζει το ακριβές ποσό της ενισχύσεως που πρέπει να ανακτηθεί. Αρκεί, συναφώς, η απόφαση της Επιτροπής να περιέχει ενδείξεις, οι οποίες να παρέχουν στον αποδέκτη της ενισχύσεως τη δυνατότητα να καθορίσει ο ίδιος, χωρίς υπερβολικές δυσκολίες, το ποσό αυτό (βλ. αποφάσεις του Δικαστηρίου της 12ης Οκτωβρίου 2000, C-480/98, Ισπανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. I-8717, σκέψη 25, της 12ης Μαΐου 2005, C-415/03, Επιτροπή κατά Ελλάδας, Συλλογή 2005, σ. I-3875, σκέψη 39, και της 14ης Φεβρουαρίου 2008, C-419/06, Επιτροπή κατά Ελλάδας, δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή, σκέψη 44).

168 Εν προκειμένω, στην αιτιολογική σκέψη 58 της προσβαλλομένης αποφάσεως, εκτιμάται ότι το ποσό της κρατικής ενισχύσεως, η οποία συνίσταται στις χορηγηθείσες επιστρεπτέες προκαταβολές, ισούται με τη διαφορά μεταξύ των τόκων που οφείλονται στην πράξη, βάσει του επιτοκίου το οποίο συμφωνήθηκε για τις προκαταβολές αυτές, και των τόκων που θα οφείλονταν κατ' εφαρμογήν του επιτοκίου αναφοράς, το οποίο ίσχυε κατά τον χρόνο της χορηγήσεως της ενισχύσεως, προσαυξημένου κατά 800 μονάδες βάσης.

169 Τα στοιχεία αυτά παρέχουν στη Γαλλική Δημοκρατία τη δυνατότητα να καθορίσει η ίδια, χωρίς υπερβολικές δυσκολίες, ανατρέχοντας στα παλαιότερα επιτόκια αναφοράς μέσω της ιστοσελίδας της γενικής διευθύνσεως (ΓΔ) «Ανταγωνισμός» της Επιτροπής, το ποσό της ενισχύσεως η οποία κρίθηκε ασύμβατη.

170 Επομένως, το πρώτο σκέλος του υπό κρίση λόγου ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμο.

β) Επί του δεύτερου σκέλους του έκτου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση Τ-267/08, το οποίο αφορά εσφαλμένη εκτίμηση της προσαυξήσεως λόγω κινδύνου

Επιχειρήματα των διαδίκων

171 Η Περιφέρεια NPDC ισχυρίζεται ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως όσον αφορά τη μέθοδο υπολογισμού του επιτοκίου που θα μπορούσε να επιτύχει η AFR στη χρηματοπιστωτική αγορά, βάσει της οποίας η Επιτροπή κατέληξε, με την πρώτη της απόφαση, ότι επρόκειτο για το επιτόκιο αναφοράς που ίσχυε όταν χορηγήθηκε η ενίσχυση, προσαυξημένο κατά 800 μονάδες βάσης.

172 Η Περιφέρεια NPDC παραδέχεται μεν ότι η ανακοίνωση του 1997 για τα επιτόκια αναφοράς προβλέπει ότι το επιτόκιο αναφοράς είναι ένα κατώτατο επιτόκιο, το οποίο δύναται να αυξηθεί σε περιστάσεις ιδιαιτέρου κινδύνου, πλην όμως θεωρεί ότι η Επιτροπή δεν προέβαλε κάποιο στοιχείο που να δικαιολογεί το γεγονός ότι εν προκειμένω η προσαύξηση του επιτοκίου αναφοράς, η οποία, σύμφωνα με την ως άνω ανακοίνωση, μπορεί να ανέλθει σε «400 μονάδες βάσης ή και περισσότερο», υπήρξε διπλάσια του αριθμού αυτού.

173 Επιπλέον, βάλλει κατά της παραπομπής την οποία έκανε η Επιτροπή, με την πρώτη απόφαση, στην απόφαση 2007/492/ΕΚ της Επιτροπής, της 24ης Ιανουαρίου 2007, σχετικά με την κρατική ενίσχυση C 38/2005 (πρώην NN52/2004) της Γερμανίας υπέρ του ομίλου Biria (ΕΕ L 183, σ.27), για να δικαιολογήσει την επίμαχη εν προκειμένω προσαύξηση 800 μονάδων βάσης. Συγκεκριμένα, υποστηρίζει ότι, αντιθέτως προς τους ισχυρισμούς της Επιτροπής, οι δύο καταστάσεις δεν είναι παρόμοιες. Στην υπόθεση Biria, η ενίσχυση συνίστατο σε αφανή συμμετοχή ύψους 2 εκατομμυρίων ευρώ έως το τέλος του 2010, ήτοι σε μακροπρόθεσμη συμμετοχή, ενώ η υπό κρίση υπόθεση αφορά επιστρεπτέες προκαταβολές ύψους 2 εκατομμυρίων ευρώ, ενίσχυση για την οποία τον κίνδυνο ανέλαβαν από κοινού δύο χωριστές οντότητες και η οποία,

επιπροσθέτως, χορηγήθηκε με τριετή προθεσμία εξοφλήσεως, οπότε ήταν βραχυπρόθεσμη, δεδομένου ότι η ανακοίνωση του 1997 για τα επιτόκια αναφοράς ορίζει ως μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα τα δάνεια που χορηγούνται για πέντε έως δέκα έτη. Άλλωστε, στην υπόθεση Biria, η κατάσταση της οικείας επιχειρήσεως κρίθηκε αβέβαια, διότι είχε εκπονήσει σχέδιο αφερεγγυότητας, ενώ η AFR, όχι μόνο δεν είχε υιοθετήσει τέτοιο σχέδιο, αλλά είχε, αντιθέτως, εγκρίνει και θέσει σε εφαρμογή σχέδιο για την ανάκαμψή της.

174 Η Περιφέρεια NPDC θεωρεί ότι η Επιτροπή δεν έπρεπε, εν πάση περιπτώσει, να στηριχθεί, όσον αφορά τον καθορισμό του επιτοκίου που η επιχείρηση θα μπορούσε να εξασφαλίσει στη χρηματοπιστωτική αγορά, αποκλειστικώς σε μία μεμονωμένη απόφαση, η οποία μάλιστα εκδόθηκε επί υποθέσεως με πραγματικά περιστατικά διαφορετικά από εκείνα της υποθέσεως της AFR. Η προσέγγιση αυτή θίγει τις αρχές της προβλεψιμότητας και της ασφάλειας δικαίου. Εισάγει ένα στοιχείο αυθαιρεσίας στην εξουσία της Επιτροπής να λαμβάνει αποφάσεις στον οικείο τομέα. Ελλείψει σαφούς πλαισίου, η Επιτροπή θα μπορούσε να κάνει κατάχρηση της διακριτικής ευχέρειας που της αναγνωρίζεται ως προς τον καθορισμό των προσαυξήσεων των επιτοκίων αναφοράς, ιδίως εφαρμόζοντας προσαυξήσεις τόσο υψηλές ώστε να μην είναι δυνατό να εμπίπτει το ποσό της ενισχύσεως στο πεδίο εφαρμογής των de minimis κανόνων.

175 Κατά την άποψη της Περιφέρειας NPDC, η ίδια η Επιτροπή παραδέχθηκε τις ελλείψεις της μεθόδου υπολογισμού του επιτοκίου αναφοράς και προεξοφλήσεως στη μεταγενέστερη ανακοίνωση που εξέδωσε το 2008 σχετικά με τα επιτόκια αναφοράς, η οποία κατήργησε και αντικατέστησε την ανακοίνωση του 1997 για τα επιτόκια αναφοράς.

176 Η Περιφέρεια NPDC προσέθεσε επίσης, απαντώντας σε γραπτή ερώτηση που της έθεσε συναφώς το Γενικό Δικαστήριο, ότι αμφισβητεί τη μέθοδο υπολογισμού η οποία προκρίθηκε με την προσβαλλόμενη απόφαση, για τον λόγο ότι η Επιτροπή δεν διευκρίνισε αν ως βάση υπολογισμού χρησιμοποιήθηκε το ετήσιο επιτόκιο Euribor, το τριμηνιαίο επιτόκιο των χρηματαγορών ή κάποια άλλη βάση υπολογισμού.

177 Η Επιτροπή αμφισβητεί το βάσιμο των επιχειρημάτων της Περιφέρειας NPDC.

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

178 Επισημαίνεται ότι, πέρα του επιχειρήματος που εκτέθηκε στην ανωτέρω σκέψη 176, η επιχειρηματολογία την οποία αναπτύσσει η Περιφέρεια NPDC στο πλαίσιο του δεύτερου σκέλους του υπό κρίση λόγου ακυρώσεως στρέφεται κατά της μεθόδου υπολογισμού που χρησιμοποίησε η Επιτροπή στην πρώτη απόφαση, και όχι κατά της μεθόδου την οποία εφάρμοσε με την προσβαλλόμενη απόφαση. Πράγματι, η Περιφέρεια NPDC δεν αναδιατύπωσε αυτόν τον λόγο ακυρώσεως όταν της δόθηκε η δυνατότητα, κατόπιν της ανακλήσεως της πρώτης αποφάσεως και της εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως, να προσαρμόσει ανάλογα τα αιτήματα και τους λόγους ακυρώσεως που είχε προβάλει.

179 Όμως, η μέθοδος υπολογισμού της προσαυξήσεως λόγω κινδύνου την οποία εφάρμοσε η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση διαφέρει από εκείνη που είχε χρησιμοποιηθεί στην πρώτη απόφαση. Όπως διαπιστώθηκε στις ανωτέρω σκέψεις 49 έως 55, η μέθοδος αυτή, αντιθέτως προς την προσέγγιση που ακολούθησε η Επιτροπή στην πρώτη της απόφαση, στηρίζεται ιδίως σε ανάλυση της πρακτικής των χρηματοπιστωτικών αγορών όσον αφορά τις προσαυξήσεις λόγω κινδύνου σε περιπτώσεις σωρεύσεως κινδύνων συνδεόμενων με τη φερεγγυότητα των επιχειρήσεων και τις παρεχόμενες εγγυήσεις.

180 Η Περιφέρεια NPDC εξήγησε, απαντώντας σε γραπτή ερώτηση του Γενικού Δικαστηρίου, ότι εμμένει στο δεύτερο σκέλος του υπό κρίση λόγου ακυρώσεως, «στο μέτρο που η Επιτροπή εξακολουθεί να μην έχει αιτιολογήσει πειστικά το βάσιμο της μεθόδου υπολογισμού την οποία χρησιμοποιεί για να εκτιμήσει τα στοιχεία της ενισχύσεως».

181 Διαπιστώνεται ότι, στην επιχειρηματολογία της Περιφέρειας NPDC, συγχέονται τα ζητήματα της τυπικής αιτιολογίας και της επί της ουσίας εκτιμήσεως. Η υποχρέωση αιτιολογήσεως συνιστά ουσιώδη τύπο και πρέπει να διακρίνεται από το ζήτημα

της ουσιαστικής νομιμότητας της επίδικης πράξεως, σύμφωνα με τη νομολογία που παρατέθηκε στην ανωτέρω σκέψη 45. Υπογραμμίζεται, πάντως, ότι στο πλαίσιο της εξετάσεως του πρώτου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση Τ-267/08 και του δεύτερου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση Τ-279/08 διαπιστώθηκε ότι η αιτιολογία της προσβαλλομένης αποφάσεως ήταν επαρκής.

182 Όσον αφορά το προεκτεθέν στη σκέψη 176 επιχείρημα της Περιφέρειας NPDC, ότι δεν διευκρινίστηκε με την προσβαλλόμενη απόφαση η βάση υπολογισμού, διαπιστώνεται ότι η προκριθείσα βάση υπολογισμού, ήτοι το εφαρμοστέο επιτόκιο αναφοράς, καθορίζεται επακριβώς και με σαφήνεια στις ανακοινώσεις του 1997 και του 2008 για τα επιτόκια αναφοράς, δημοσιευθείσες αμφότερες στην Επίσημη Εφημερίδα, στις οποίες παραπέμπει η προσβαλλόμενη απόφαση. Έτσι, η ανακοίνωση του 1997 για τα επιτόκια αναφοράς, η οποία ίσχυε κατά τον χρόνο της χορηγήσεως των προκαταβολών και έως την 1η Ιουλίου 2008, διευκρινίζει ότι το επιτόκιο αναφοράς θεωρείται ότι ισοδυναμεί με τον μέσο όρο των ενδεικτικών επιτοκίων που καταγράφηκαν κατά τους μήνες Σεπτέμβριο, Οκτώβριο και Νοέμβριο του προηγουμένου έτους, ότι, κατά τη διάρκεια του έτους, το επιτόκιο αναφοράς προσαρμόζεται εφόσον διαφέρει κατά ποσοστό μεγαλύτερο του 15 % από τον μέσο όρο των ενδεικτικών επιτοκίων που καταγράφηκαν κατά τους τρεις τελευταίους μήνες για τους οποίους υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, και ότι, όσον αφορά τη Γαλλία, το ενδεικτικό επιτόκιο είναι το διατραπεζικό επιτόκιο swap πέντε ετών, προσαυξημένο κατά 0,75 % (75 μονάδες βάσης). Η ανακοίνωση του 2008 για τα επιτόκια αναφοράς, η οποία ισχύει από 1ης Ιουλίου 2008, διευκρινίζει ότι ως βάση υπολογισμού λαμβάνεται το ετήσιο επιτόκιο IBOR και καθορίζει επακριβώς τον τρόπο με τον οποίο «επικαιροποιείται» το επιτόκιο αυτό. Εξάλλου, ο κατάλογος των επιτοκίων αναφοράς ο οποίος, όπως υπενθυμίστηκε στην ανωτέρω σκέψη 169, περιλαμβάνεται στην ιστοσελίδα της ΓΔ «Ανταγωνισμός» της Επιτροπής παρέχει τη δυνατότητα να διαπιστωθεί εύκολα ποιο επιτόκιο ίσχυε εν προκειμένω. Κατά συνέπεια, η εν λόγω αιτίαση είναι απορριπτέα ως αβάσιμη.

183 Επομένως, το δεύτερο σκέλος του υπό κρίση λόγου ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

184 Κατόπιν των ανωτέρω, ο έκτος λόγος ακυρώσεως στην υπόθεση Τ-267/08, ο οποίος αφορά παράλειψη υπολογισμού του ποσού της ενισχύσεως που πρέπει να ανακτηθεί, πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

9. *Επί του έβδομου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση Τ-267/08, ο οποίος αφορά προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας στο πλαίσιο της ένδικης διαδικασίας και κατάχρηση εξουσίας*

α) Επιχειρήματα των διαδίκων

185 Η Περιφέρεια NPDC υποστηρίζει ότι η Επιτροπή επωφελήθηκε της εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως για να ενισχύσει την ανάλυσή της, να προσθέσει σιωπηρώς συμπληρωματικά στοιχεία και να απαντήσει ακόμη στα δικόγραφα που κατέθεσε η προσφεύγουσα κατά την ένδικη διαδικασία. Περιλαμβάνοντας στην προσβαλλόμενη απόφαση νέα στοιχεία σχετικά με τα σχεδιαζόμενα από την AFR μέτρα ανακάμψεώς της και με τη μέθοδο υπολογισμού του ποσού της ενισχύσεως, η Επιτροπή αποσκοπεί να καταστήσει ατελέσφορη την προσφυγή της Περιφέρειας NPDC, συμπεριφορά η οποία συνιστά προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας και κατάχρηση εξουσίας.

186 Η Επιτροπή ζητεί την απόρριψη του υπό κρίση λόγου.

β) Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου

187 Κατά την άποψη της Περιφέρειας, η Επιτροπή, προσθέτοντας νέα στοιχεία στην προσβαλλόμενη απόφαση προκειμένου να απαντήσει στα δικόγραφά της, αποσκοπεί να καταστήσει ατελέσφορη την προσφυγή της Περιφέρειας NPDC, συμπεριφορά η οποία συνιστά προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας, στο πλαίσιο της ένδικης διαδικασίας και κατάχρηση εξουσίας.

188 Πρέπει, κατ' αρχάς, να εξεταστεί η νομιμότητα της ανακλήσεως, εκ μέρους της Επιτροπής, της πρώτης αποφάσεως.

189 Συναφώς, είναι χρήσιμο να υπομνησθεί η νομολογία περί ανακλήσεως διοικητικών πράξεων που παρέχουν δικαιώματα ή παρόμοια πλεονεκτήματα στον αποδέκτη. Το Δικαστήριο έχει αναγνωρίσει, υπό την επιφύλαξη της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της αρχής της ασφαλείας δικαίου (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 24ης Ιανουαρίου 2002, C-500/99 P, Conserve Italia κατά Επιτροπής, Συλλογή 2002, σ. I-867, σκέψη 90 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία), και υπό την προϋπόθεση ότι η ανάκληση πραγματοποιείται εντός ευλόγου χρόνου (βλ. απόφαση González y Díez κατά Επιτροπής, σκέψη 90 ανωτέρω, σκέψη 97), το δικαίωμα των οργάνων της Ένωσης να ανακαλούν, λόγω παρανόμου χαρακτήρα, αποφάσεις οι οποίες παρέχουν όφελος στον αποδέκτη τους.

190 Το δικαίωμα αυτό πρέπει, κατά μείζονα λόγο, να αναγνωρίζεται στα όργανα της Ένωσης όταν πρόκειται για παράνομες πράξεις, οι οποίες δεν απονέμουν δικαιώματα. Πράγματι, στις περιπτώσεις αυτές, δεν μπορούν να αντιταχθούν στην ανάκληση λόγοι σχετικοί με την προστασία της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και τα κεκτημένα δικαιώματα του αποδέκτη της αποφάσεως (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση του Πρωτοδικείου της 10ης Ιουλίου 1997, Τ-227/95, AssiDomän Kraft Products κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. II-1185, σκέψη 41). Επισημαίνεται, άλλωστε, ότι η Επιτροπή αιτιολόγησε επαρκώς κατά νόμον την ανάκληση αυτή με τις αιτιολογικές σκέψεις 8 έως 12 της προσβαλλομένης αποφάσεως.

191 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή είχε το δικαίωμα να ανακαλέσει την πρώτη απόφαση.

192 Όσον αφορά την προσθήκη νέων στοιχείων στην προσβαλλόμενη απόφαση, διαπιστώνεται ότι, ως προς τα στοιχεία που αφορούν τα μέτρα ανακάμψεως τα οποία έλαβε η AFR, σκοπός της Επιτροπής ήταν να απαντήσει, με περισσότερες λεπτομέρειες απ' ό,τι στην πρώτη απόφαση, στα επιχειρήματα που προέβαλαν οι προσφεύγουσες με τις ένδικες προσφυγές τους. Αυτή η συνεκτίμηση επιχειρημάτων που οι ίδιες οι

προσφεύγουσες προέβαλαν δεν συνιστά προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας στο πλαίσιο της ένδικης διαδικασίας.

193 Όσον αφορά τη νέα αιτιολογία σχετικά με τη μέθοδο υπολογισμού της προσαυξήσεως λόγω κινδύνου, διαπιστώνεται ότι αυτή, ομολογουμένως, δεν αποτέλεσε αντικείμενο κατ' αντιμωλία συζητήσεως στο πλαίσιο της ένδικης διαδικασίας η οποία αφορούσε την πρώτη απόφαση. Αντιθέτως, διεξήχθη κατ' αντιμωλία συζήτηση επί της νέας αιτιολογίας ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, δεδομένου ότι οι προσφεύγουσες κλήθηκαν να αναπτύξουν τις παρατηρήσεις τους επί της προσβαλλομένης αποφάσεως. Η συζήτηση αυτή παρέσχε, άλλωστε, σε μία από τις προσφεύγουσες, την CAD, να προβάλει την εξετασθείσα στις ανωτέρω σκέψεις 49 έως 55 αιτίαση σχετικά με τη νομιμότητα της νέας αιτιολογίας. Επομένως, τηρήθηκε εν προκειμένω η αρχή της κατ' αντιμωλία συζητήσεως ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου.

194 Κατά συνέπεια, η αιτίαση η οποία αφορά προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας στο πλαίσιο της ένδικης διαδικασίας πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμη.

195 Η Περιφέρεια NPDC υποστηρίζει επίσης ότι η προσθήκη νέων στοιχείων στην προσβαλλόμενη απόφαση είχε σκοπό να καταστήσει ατελέσφορη την προσφυγή της και συνιστά κατάχρηση εξουσίας.

196 Κατά τη νομολογία, ως κατάχρηση εξουσίας νοείται η χρησιμοποίηση, εκ μέρους μιας διοικητικής αρχής, των εξουσιών της για σκοπό διαφορετικό από εκείνον για τον οποίον της έχουν απονεμηθεί (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 13ης Νοεμβρίου 1990, C-331/88, Fedesa κ.λπ., Συλλογή 1990, σ. I-4023, σκέψη 24, και της 10ης Μαΐου 2005, C-400/99, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 2005, σ. I-3657, σκέψη 38). Μια απόφαση θεωρείται εκδοθείσα κατά κατάχρηση εξουσίας μόνον αν από αντικειμενικές, σχετικές και αποχρώσες ενδείξεις προκύπτει ότι ελήφθη για έναν τέτοιο σκοπό

(βλ. απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου της 9ης Σεπτεμβρίου 2010, Τ-387/08, Ευρωπαϊκή Δυναμική κατά Επιτροπής, που δεν έχει δημοσιευθεί στη Συλλογή, σκέψη 159 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

197 Εν προκειμένω, η Περιφέρεια NPDC δεν προσκόμισε κανένα στοιχείο που να αποδεικνύει ότι η Επιτροπή χρησιμοποίησε την εξουσία της να ανακαλεί απόφασή της και να εκδίδει μια νέα για οποιονδήποτε άλλον σκοπό πέρα από το να θεραπεύσει το ελάττωμα της πρώτης αποφάσεως και να αποφανθεί επί της υπάρξεως κρατικής ενισχύσεως και επί του συμβατού της με την κοινή αγορά.

198 Επομένως, η αιτίαση περί καταχρήσεως εξουσίας είναι απορριπτέα.

199 Κατά συνέπεια, ο υπό κρίση λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του.

200 Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, οι υπό κρίση προσφυγές πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμες.

Επί των δικαστικών εξόδων

201 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου, ενώ κατά το άρθρο 87, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, το Γενικό Δικαστήριο μπορεί να κατανείμει τα έξοδα ή να αποφασίσει ότι κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα εφόσον συντρέχουν εξαιρετικοί λόγοι.

202 Εν προκειμένω, επισημαίνεται ότι η Επιτροπή δεν ζήτησε να καταδικαστούν οι προσφεύγουσες στα δικαστικά έξοδα.

203 Επιπλέον, διαπιστώνεται ότι η Επιτροπή αναγνώρισε ότι η πρώτη απόφαση, κατά της οποίας στρέφονταν αρχικώς οι υπό κρίση προσφυγές, ήταν παράνομη, επειδή ήταν ανεπαρκώς αιτιολογημένη, και την ανακάλεσε για αυτό τον λόγο.

204 Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή πρέπει να φέρει το σύνολο των δικαστικών εξόδων, πλην εκείνων που πραγματοποίησαν οι προσφεύγουσες μετά την κοινοποίηση της αποφάσεως περί ανακλήσεως της πρώτης αποφάσεως, τα οποία θα φέρουν οι ίδιες.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (όγδοο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Παρέλκει η απόφανση επί των αιτημάτων ακυρώσεως της αποφάσεως C(2008) 1 089 τελικό της Επιτροπής, της 2ας Απριλίου 2008, σχετικά με την κρατική ενίσχυση C 38/2007 (πρώην NN 45/2007) που έθεσε σε εφαρμογή η Γαλλία υπέρ της Arbel Fauvet Rail SA.

2) Απορρίπτει τις προσφυγές.

3) Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή φέρει τα δικαστικά έξοδα, πλην εκείνων στα οποία υποβλήθηκαν η Περιφέρεια Nord-Pas-de-Calais και η communauté d'agglomération du Douaisis μετά την κοινοποίηση σε αυτές της αποφάσεως C(2010) 4112 τελικό της Επιτροπής, της 23ης Ιουνίου 2010, σχετικά με την κρατική ενίσχυση C 38/2007 (πρώην NN 45/2007) που έθεσε σε εφαρμογή η Γαλλία υπέρ της Arbel Fauvet Rail SA, με την οποία ανακλήθηκε η απόφαση C(2008) 1 089 τελικό.

Truchot Martins Ribeiro Kanninen

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 12 Μαΐου 2011.

(υπογραφές)

Περιεχόμενα

Ιστορικό των διαφορών ..... II - 2007

Η διαδικασία και οι νέες εξελίξεις που σημειώθηκαν στη διάρκειά της ..... II - 2009

Αιτήματα των διαδίκων ..... II - 2011

Σκεπτικό ..... II - 2012

A — Επί των δικονομικών συνεπειών της ανακλήσεως της πρώτης αποφάσεως και της αντικαταστάσεώς της με την προσβαλλόμενη απόφαση ..... II - 2012

B — Επί του αιτήματος ακυρώσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως ..... II - 2013

1. Επί του παραδεκτού του πέμπτου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση T-279/08 ..... II - 2014

α) Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 2014

β) Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 2015

2. Επί του πρώτου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση T-267/08 και του δεύτερου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση T-279/08, οι οποίοι αφορούν παράβαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως ..... II - 2017

α) Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 2017

β) Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 2018

Επί του πρώτου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση T-267/08 .... II - 2020

Επί του δεύτερου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση T-279/08 .. II - 2020

— Επί του πρώτου σκέλους, το οποίο αφορά ανεπαρκή αιτιολογία ως προς τη μέθοδο υπολογισμού του ποσού της ενισχύσεως ..... II - 2021

— Επί του δεύτερου σκέλους, το οποίο αφορά πλημμελή αιτιολογία λόγω «συνολικής και ενιαίας εξετάσεως» των προκαταβολών που χορηγήθηκαν στην AFR ..... II - 2024

3. Επί του δεύτερου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση T-267/08, ο οποίος αφορά προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας και παραβίαση των αρχών της εκατέρωθεν ακροάσεως, της ισότητας, της χρήστης διοικήσεως, του σεβασμού της συνταγματικής ταυτότητας των κρατών μελών και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, και επί του πρώτου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση T-279/08, ο οποίος αφορά προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας και παραβίαση της αρχής της εκατέρωθεν ακροάσεως ..... II - 2026

α) Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 2026

β) Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 2028

4. Επί του τρίτου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση T-267/08, ο οποίος αφορά πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως στο μέτρο που δεν ελήφθη υπόψη η ιδιαιτερότητα της νομικής μορφής του χορηγήσαντος την ενίσχυση ..... II - 2036

α) Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 2036

β) Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 2037

5. Επί του πρώτου σκέλους του τέταρτου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση T-267/08, το οποίο αφορά πλάνη εκτιμήσεως ως προς την προέλευση των πόρων, και επί του τέταρτου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση T-279/08, ο οποίος αφορά πλάνη εκτιμήσεως ως προς την έννοια των κρατικών πόρων ..... II - 2038

α) Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 2038

β) Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 2039

6. Επί του δεύτερου σκέλους του τέταρτου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση T-267/08, το οποίο αφορά εσφαλμένο χαρακτηρισμό της AFR ως προβληματικής επιχειρήσεως, και επί του τρίτου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση T-279/08, ο οποίος αφορά πλάνη εκτιμήσεως ως προς την έννοια της προβληματικής επιχειρήσεως ..... II - 2042

α) Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 2042

β) Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 2046

7. Επί του πέμπτου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση T-267/08, ο οποίος αφορά πλάνη εκτιμήσεως σε σχέση με το υποτιθέμενο πλεονέκτημα το οποίο άντλησε η AFR από τις επιστρεπτέες προκαταβολές ... II - 2054

α) Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 2054

β) Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 2055

8. Επί του έκτου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση T-267/08, ο οποίος αφορά πλάνη εκτιμήσεως κατά τον υπολογισμό του ποσού της ενισχύσεως ..... II - 2057

α) Επί του πρώτου σκέλους του έκτου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση T-267/08, το οποίο αφορά παράλειψη καθορισμού του ποσού της ενισχύσεως που πρέπει να ανακτηθεί ..... II - 2057

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 2057

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 2058

β) Επί του δεύτερου σκέλους του έκτου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση T-267/08, το οποίο αφορά εσφαλμένη εκτίμηση της προσαυξήσεως λόγω κινδύνου ..... II - 2059

Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 2059

Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 2061

9. Επί του έβδομου λόγου ακυρώσεως στην υπόθεση T-267/08, ο οποίος αφορά προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας στο πλαίσιο της ένδικης διαδικασίας και κατάχρηση εξουσίας ..... II - 2063

α) Επιχειρήματα των διαδίκων ..... II - 2063

β) Εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου ..... II - 2063

Επί των δικαστικών εξόδων ..... II - 2066